

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

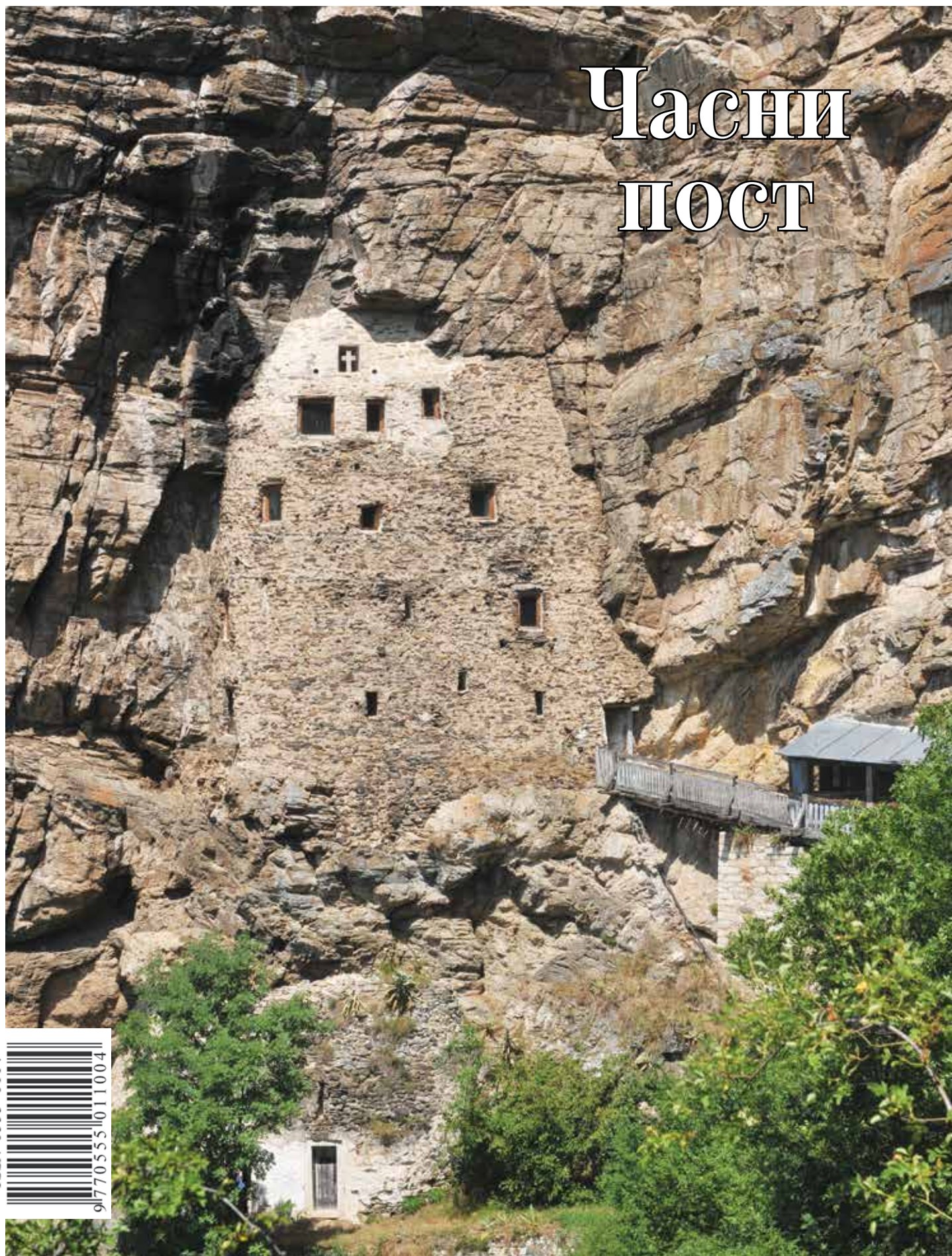
pravoslavljе.srb : www.pravoslavljе.rs

Број 1151 Цена 90 динара 2.5 КМ 1. март 2015. године Издази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Часни ПОСТ

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је, 18. фебруара 2015, у Патријаршији српској у Београду Клода Кана, саветника Уједињених нација за људска права.

Пријему су присуствовале гђа Ивана Петровић, програмски помоћник, и гђа Исидора Власак, преводилац.

Патријарх Српски примио је 20. фебруара у Патријаршији српској Константина Икономидиса, амбасадора Републике Грчке у Београду. Пријему је присуствовао и Никос Цицимелис, аташе за културу.

Његова Светост примио је истог дана проф. др Оливера Антића, саветника председника Републике Србије.

На Срећење

Патријарх српски Иринеј служио је 15. фебруара, на Срећење Господње, Св. Арх. Литургију у Цркви Ружици на Калемегдану.

„Срећење је сусрет човека и Бога. Оно је највећа радост за човека. И ми можемо имати сусрет са Богом – у молитвама, милосрђу, али надасве у Светом Причешћу које је још већи дар но што окуси Старац Симеон“, беседио је Патријарх Иринеј.

На слави Патријаршијске капеле

Патријарх Иринеј началствовао је 22. фебруара, поводом храмовне славе, Св. Арх. Литургијом у Патријаршијској капели Св. Симеона Мироточивог у Београду, уз саслуживање протојереја-ставрофора Стојадина Павловића, проф. др Драгана Протића и Мирослава Миленковића. Саслуживали су и презвитери: Панајотис Каратасиос, Јован Петровић, Вукашин Милићевић, Мирослав Чолаковић, Михајло Рапајић и Борјан Антић, као и ђакони Владимир Руменић, Саво Топаловић и Александар Секулић. Домаћини овогодишње славе били су Игор Грацун, Невенка Тасић и Драгана Каличанин, парохјани оца Јована Петровића са Вождовца. Славски колач овом приликом преломили су и чланови Удружења „Краљевина Србија“.

Прво београдско певачко друштво је допринело благољепију богослужења. Светој Литургији присуствовали су директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама Србије др Милета Радојевић и саветник Братислав Петковић.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1151

2	Активности Патријарха
4	Саопштење Епархије рашко-призренске
5	<i>Honoris causa</i> Санктпетербуршке академије
6	Међународна конференција у Словенији
7	Симпосион „Теологија у јавној сфери“: сусрет и прожимање световног и духовног <i>Тереза Бојковић</i>
10	Четири века најстарије српске богословије
11	Разговор са Владиком горњокарловачким Г. Герасимом Данашње време тражи сведоке Христове <i>Разговарала Снежана Круйниковић</i>
14	Ревизионистичка историографија на месту глиноског мартирijума <i>Радован Пилиповић</i>

18	Хришћанско наслеђе Косова и Метохије у Америчком конгресу
20	Књижевна делатност синова великог жупана српског
22	Поделе и подвајања: нужност или недопустиво стање (1. Кор. 11, 17–19) <i>гр Предраг Драгићиновић</i>
24	Бог у митологији, философији и Библији <i>Бојан Бошковић</i>
27	Библијско воће: урма <i>Милена Стефановић Саји</i>
30	Емпатија као емоционална интелигенција <i>Саша Велимир</i>
32	Гојко Стојчевић, секретар Хора студената ПБФ <i>гр Александар Раковић</i>
36	Како нас је видео А. Рајс (26) Хватао живе језике <i>Анђоније Ђурић</i>

40	Наука, уметност, култура...
42	Кроз хришћански свет
44	Из живота Цркве

На насловној страни:
**Горња испосница Светог Саве
у манастиру Студеница**
Фото: Рајко Каришић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Круйниковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Изази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојрој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставаове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повореду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.рс
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Саопштење Епархије рашко-призренске за јавност

фото: <http://www.eparhija-prizren.com/>

Саопштење Епархије рашко-призренске поводом тенденциозних изјава у албанској штампи против Храма Христа Спаса у Приштини

Поводом текстова објављених у појединим косовским медијима на албанском језику по ко зна који пут до сада поново се у јавност пласира неистинита чињеница да је Саборни храм Христа Спаса у центру Приштине саграђен незаконито и да треба да буде уклоњен. Епархија рашко-призренска Српске Православне Цркве и овом приликом наглашава да је градња Храма Христа Спаса започета на земљишту које је у власништву Српске Православне Цркве према свим законским процедурама које су постојале у то време. Епархија поседује детаљну документацију са дозволама и изводима из катастра који показују да је свака тврдња о наводној незаконитој градњи у потпуности неоснована.

Градња храма је започета уз пуну сагласност тадашњих покрајинских и републичких институција, као и управе оближњег Приштинског универзитета и ни на једну одлуку везано за изградњу храма није уложена никаква жалба. Отуда је наводна потреба за легализацијом овог објекта потребна у истој мери колико је потребна за све објекте који су саграђени у том времену у складу са тадашњим законским нормама. Селективно тумачење закона на штету Српске Православне Цркве више је у домену дискриминације на етничкој и верској основи него што је заснована на било каквим законским основама.

Градња Храма Христа Спаса започета је 1992. године, у време када је на простору града Приштине

живело 40.000 Срба. Будући да Српска Православна Црква поседује још само један мањи храм који није био довољан за потребе верника, градња веће цркве је била неопходна. Свака тврдња да је градња овог храма била политички мотивисана представља злонамерну провокацију јер је идеју о градњи храма покренуо тадашњи Епископ рашко-призренски, а потоњи Патријарх српски Г. Павле, који је одлукама свих тадашњих релевантних институција добио сагласност за овај пројекат.

Земљиште на коме се налази још незавршени Храм Христа Спаса у центру Приштине и даље је у катастарском власништву Српске Православне Цркве, што показује и најновији извод из косовског катастра из 2012. год. и стога су све спекулације о тобоже незаконитој градњи овог храма неосноване и представљају покушај политичке злоупотребе овог питања.

Епархија рашко-призренска је документацију везану за градњу Храма Христа Спаса и власништво над земљиштем на коме се храм налази благовремено доставила и свим међународним институцијама на Косову и Метохији и спремна је да своја права брани свим правним средствима. Сваки насртај на овај храм биће отворени напад на Српску Православну Цркву, чија су права јасно регулисана.

Извор: Епархија рашко-призренска

Митрополит Амфилохије почасни доктор наука

Honoris causa Санктпетербуршке академије

Фото: <http://spbda.ru/>

На позив ректора Санктпетербуршке православне духовне академије Архиеп. Амвросија, Митрополит Амфилохије боравио је у посети Санкт Петербургу по благослову Патријарха московског и целе Русије Кирила.

Уиме познате црквенопросветне установе – Санктпетербуршке православне духовне академије, ректор, Архиепископ петергофски Амвросије, је 11. фебруара 2015. године уручио Архиепископу цетињском Митрополиту црногорско-приморском др Амфилохију докторски крст и диплому о звању доктора *honoris causa* ове академије. Титулу почасног доктора наука Санктпетербуршке православне духовне академије Високопреосвећени Митрополит Амфилохије је добио 13. јуна 2014. године за „заслуге у области богословља и у знак дубоког уважавања за архипастирско служење на корист Православне Цркве“, како пише у образложењу одлуке Научног савета ове духовне установе. Одлуку о додели ове високе академске титуле Митрополиту Амфилохију потврдио је и Митрополит Санктпетербуршки и ладошки Варсонофије. На свечаној церемонији у Санкт Петербургу присуствовали су многобројни гости Академије, представници црквеног, научног и културног живота северне руске престонице, међу којима је био и гост из Православне Охридске Архиепископије – недавно из тамнице ослобођени Архиепископ охридски Јован (Вранишковски).

Већ сутрадан, на дан васељенских учитеља и светитеља Василија Великог, Григорија Богослова

и Јована Златоустог, 12. фебруара 2015. године, Свету Архиепископску Литургију у Храму Апостола Јована Богослова, у Санкт Петербургу служио је почасни доктор Духовне академије Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије. Према традицији ова Литургија се служи на матерњем језику ова три великана богословља Христове Цркве, те је Митрополит Амфилохије одслужио Литургију на грчком језику. Беседећи после Литургије Високопреосвећени Митрополит Амфилохије је између осталог, рекао: „Веома сам благодаран Богу и трима светитељима јер сам се данас молио овдје са вама, причестио се Тијела и Крви Господње и Спаситеља нашега Исуса Христа.“ Потом је предао на дар ректору Академије, Владици Амвросију везену архиепископску одежду. Владика је захвалио Митрополиту Амфилохију на поклону и беседи и позвао полазнике Духовне академије да следе пример ревностног архипастирског служења Митрополита Амфилохија и да не губе од Бога дато време за живот. Архиепископ Антоније поклатио је Архиепископу Амфилохију на дар икону Светог Григорија Богослова.

Извор: Митрополија црногорско-приморска
Приредила: О. Стојановић

Међународна конференција у Словенији

– Достојанство, слобода и права човека:
хришћанска димензија –

Фотографије: <http://www.ifuocn.com/>

Са благословом Митрополита загребачко-љубљанског др Порфирија у организацији Митрополије загребачко-љубљанске од 9. до 12 фебруара 2015. године одржана је 21. годишња међународна конференција Међународног друштвеног фонда јединства православних народа на тему „Достојанство, слобода и права човека: хришћанска димензија“.

У понедељак, 9. фебруара 2015. године, са почетком у 19.30, у свечаној дворани зграде Скупштине града у Љубљани, Његово Високопреосвештенство Митрополит Порфирије отворио је и благословио почетак рада конференције пожелевши свима добродошлицу и успешан рад. Митрополит Порфирије се потом обратио присутнима излагањем на тему „Човеково достојанство, слобода и људска права – Хришћанска визура“.

Присутнима су се такође обратили и уважена господа: Зоран Јанковић, градоначелник Љубљане, др Милан Брглез, председник Парламента Републике Словеније, академик Жекш Боштјан, изасланик председника Републике Словеније г. Борута Пахора, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, монсињор Јулијус Јануш, папски нунције у Словенији, монсињор Станислав Зоре, надбискуп словеначки, мр Геза Ерниша, почасни бискуп

Евангеличке цркве у Словенији, Његова екселенција др Доку Завгајев, амбасадор Руске Федерације у Словенији, Сергеј Попов, председник Интерпарламентарне скупштине православља и посланик Државне думе Руске Федерације, и проф. др Валериј Алексејев, председник Међународног фонда јединства православних народа.

Отварању је присуствовао г. Милан Кучан, први председник Републике Словеније, велики број амбасадора као и многи други званичници из политичког и културног живота Републике Словеније.

У уторак, 10. фебруара 2015. године, учесници конференције

су наставили рад у просторијама хотела Пирамида у Марибору. Вредно је напоменути да се присутнима обратио Његово Високопреосвештенство Митрополит Зимбабвеа Г. Серафим (Александријска Патријаршија), излагањем о значају хришћанске слободе и људских права у савременом свету. Увече је приређен, од стране градоначелника Марибора г. Андреја Фиштравеца, свечани пријем за све присутне.

Трећег, последњег радног дана, у среду 11. фебруара, заседање конференције је настављено у хотелу Терме Чатеж у Чатежу на Сави. Овај дан је био посвећен дискусији и закључцима конференције. Учесници су усвојили завршне документе и потом су их представили на конференцији за медије.

У раду Интерпарламентарне скупштине православља је учествовало 80 представника парламентарних делегација из 35 држава чланица ове организације: Русије, Србије, Бугарске, Грчке, Кипра, Румуније, Украјине, Белорусије, Молдавије, Грузије, Црне Горе, Јерменије, Албаније, Казахстан, Литваније, Летоније, Пољске, Словачке, Финске, Чешке, Естоније, Аустралије, Сједињених Америчких Држава и неколико земаља Азије и Африке.

Извор: Митрополија

загребачко-љубљанска

<http://www.mitropolija-zagrebacka.org>

У Епархији захумско-херцеговачкој

Симпосион „Теологија у јавној сфери“: сусрет и прожимање световног и духовног

Тереза Бојковић

фотографије: <http://eparhija-zahumskohercegovacka.com/>

У организацији Епархије захумско-херцеговачке и приморске, у Требињу је 6. и 7. фебруара одржан Други годишњи симпосион „Теологија у јавној сфери“. Скуп је отворио Његово Преосвештенство Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије, истакавши да је симпосион замишљен као својеврсно научно, културно и духовно сабрање, да представља прилику за разговоре и дружења из којих ће произаћи нове идеје и пројекти, као „отварање пута да боље ослушнемо једни друге у духу отвореног и здравог дијалога“.

„Свет и Црква јесу различите стварности, међутим, може се говорити о неизбежности њиховог сусрета и прожимања“ – подвукао је Епископ Григорије и додао да свет „у злу лежи, али је у неку руку партнер Цркве на путу спасења“. Он је додао да га посебно радује што је међу присутнима и дубровачки бискуп монсињор Мате Узинић, што је први пут од ратова деведесетих да дубровачки бискуп „у једној строго нелитургијској прилици дође у Требиње“.

Такође у духу екуменизма, монсињор Узинић је оценио да је рат бесмисао и лудост и да у њему нико не добија.

„Речи ‘победа’ и ‘пораз’ стварају бол у срцу: у рату су сви поражени. Колико би било боље да

смо на почетку и на време нашли мир“, рекао је бискуп.

Прва сесија на симпосиону „Украјинска криза: вјера и политика“ донела је запажања учесника о узроцима, последицама и даљем току кризе у Украјини. Модератор ове дискусије био је др Богољуб Шијаковић, а учесници др Дарко Ђого, др Александар Раковић и Дарко Спасојевић. Др Богољуб

Шијаковић навео је да ова криза има војне, економске, политичке, геополитичке и теолошке аспекте и подсетио да је према теорији Карла Шмита суверен онај ко одлучује о ванредном стању. У том контексту, могло би се рећи да се САД и НАТО постављају као инструменти Божје воље и онај суверен који свуда може да прогласи ванредно стање. Према његовим речима, НАТО више није одбрамбени савез. Он је казао да је анализа економије најбољи показатељ стања ствари и да су

војни сукоби извор енормне новчане добити.

Сведоци смо велике прерасподеле моћи на планети, стварања екстремних групација, док новац има већи утицај од свих нобеловаца заједно. Банкарска олигархија узима све више елемената управљања овим светом. Борба око ресурса и моћи је суштина сукоба, а у Евроазији је 75 посто ресурса, неки су од закључака ове дискусије.

Др Дарко Ђого навео је да га је страх од тога што су у последњем хладном рату стране биле јасно подељене. Он је заговорник политичке православне теологије, која ће „говорити о друштвеном ангажовању православног – како ме моје православље обавезује на оног другог“.

Др Александар Раковић са Института за савремену историју из Београда сматра да рат у Украјини може да постане сукоб цивилизација и додао да тешко може да предвиди кад тај сукоб може стати. Оценио је да није реч о локалном сукобу, већ о рату који има географски континуитет, тиме подвукавши међузависност ➔

конфликата на потезу од Либије, Египта, Сирије, Грузије, све до Украјине.

Да би се нашло решење за кризу, сматра Дарко Спасојевић, треба да се сетимо да Бог не треба уходе, већ пророке, љубав према ближњима и праштање.

Учесници дискусије приметили су да Румунија не само да развија изразито антируски, већ и антисловенски став. Њихова епархија која покрива Тимочку крајину, примећено је на скупу, развила је „потпуну структуру“ на нашем простору. Такође, истакнуто је да се Грчка и Русија у последње време, након победе Ципраса, све више приближавају.

Током дискусије, теолозима је постављено питање да ли виде кризу као сукоб два империјализма и да ли се треба одредити који је бољи. Др Ђого је рекао да дефинитивно има елемената сукоба два империјализма, и да ако говори са емотивног аспекта, он више воли Русију, али да као православни теолог, он сматра да Црква мора наћи начин да надживи сваку империју.

Друга панел-дискусија, „Вјера књиге: хришћанство и књижевност“, донела је и промишљања на теме како спровести пројекат поновног спајања теологије и књижевности, да ли је роман базилика у свету књижевности, да ли су имејл и блогови књижевност, да ли је могуће канонизовати чак и Николу Теслу будући да се путем

креативности човек приближава Богу, шта спречава хришћане да замене Библију у црквама виртуелном књигом, и то рецимо на ајпеду... Изнета су и запажања да је инфернализација литературе евидентна, будући да је књижевност крцата „дијаболичним елементима“, да спасење долази као последица стваралачког живота као и да књижевна дела имају онтолошку моћ – мењају свет. Постављена су и питања као што су да ли је уметник иста личност пре и после стварања ремек-дела, да ли је свет исти након ремек-дела, да ли стварање освештава свет и ствараоца и да ли ће неки облик људског стваралаштва постојати и у Есхатону. Др Родољуб Кубат

говорио је о проблему одсуства хришћанске уметности високих уметничких домета као о последици измицања теологије из јавне сфере и њеног затварања у своје кругове. Модератор сесије био је др Олег Солдат, а остали учесници др Влахо Богишић и мр Ромило Кнежевић.

На трећој панел дискусији, „Хришћанство и економска прав-

да у (нео)либералном капитализму“, чији је модератор био др Растко Јовић, др Предраг Драгутиновић је истакао да је време да се преиспитају поставке неких теолога који сматрају да социјалне и економске теме немају легитимно место у теолошком говору.

Он је рекао да су социјално одговоран теолошки говор, односно социјална теолошка етика, неопходни у Цркви, тј. да је Црква начелно обавезна да негује такав говор ако жели да буде достојна свог предања. У социјално одговорном теолошком речнику, Црква би могла чешиће да жигосе корупцију као грех и зло.

Фра Ико Скоко је говорио о томе како доћи до праведности. По принципу супсидијарности, локална заједница треба да прави оно што може да прави тако да је велика заједница не гуши. Ту је и принцип солидарности, али ова два теолошка принципа је тешко применити у пракси.

За Сашу Радуловића, председника покрета „Доста је било“, породичне фирме су окосница запошљавања, сектор који тре-

ба јачати, те да нам је неопходан економски систем „који не подмеће ногу породичним и малим и средњим предузећима“. Он је оценио да је корупција системска и да креће од врха, да „свака субвенција иде уз рекет од 30 посто“, а да је лек томе јавност података; он је изнео запажање да у Србији тренутно око сто хиљада људи ради на „измишљеним административним партијским местима“, чије би превођење на универзални систем социјалне заштите и помоћи држави заправо донело знатне уштеде и могућност да се разлика новца употреби у сврхе смањења пореских оптерећења.

„Смањење плата и пензија не представља реформу, већ храњење политичке машинерије“, подвукао је Радуловић.

Према речима др Миодрага Зеца, професора Филозофског факултета у Београду, треба афирмисати радост стварања, а не радост поседовања. Српски народ је тешко рањен, а инфузија је скупа и „производи се напољу“.

„Знајем и тврдом вером се једино може бранити мали народ“, рекао је др Зец. Он се осврнуо и на питање беле куге.

„То је дубоко вредносно питање, више културолошко него економско: питање стања свести и духа. Веома велики проценат становништва мисли да је нови члан трошак и терет, а не развојни фактор“, оцена је др Зеца.

Затварајући ову сесију, Епископ Григорије је подсетио да „није битно да ли неко има новца, већ да ли има људско достојанство“ и додао да се срце озлобљава ако се на другог човека гледа са презиrom, „а не као на свог вечног брата“.

Нека од покренутих питања била су и да ли је могуће водити дијалог економије и теологије, шта је социјална правда у теолошком концепту, да ли у социјално одговорном теолошком говору има места за питања планирања породице и да ли се могу очекивати социјални немири.

Финална дискусија носила је назив „Од фрејма до иконе: литургија и филм“. Мултимедијалност Литургије, њена сличност са позориштем и филмом, као и питања колико она може да инспирише филм и да ли се о њој може промишљати као о жанру реализма, само су неке од тема ове сесије. Модератор ове дискусије био је режисер Емир Кустурица, који је говорио о томе да порекло слике и идеја о Богу имају скоро идентичан извор, као и о почецима људског уметничког деловања. Према његовим речима, први цртеж је прва слика света на зиду пећине. Свако стварање слике је у суштини дубоко духовне природе: рађање слике је рађање света, а уметност је рођена у пустињи. Стварање омогућава трансцендентном бићу да се нађе „с друге стране“. Слика је субјективни израз света који тек нашим постојањем допире до узвишене тачке. Слика света је филозофско својство и могућност да се измакне из стварности, а способност да се створи духовна слика света у будућности треба да се сачува. Према Кустурици, Литургија је процес где се усхићење производи на сличан начин као на филму. Небојша Дугалић је додао да је Литургија пре свега дијалогичан догађај, односно „структурално драмски догађај“, као и да је глума одређено умеће подругојачења, које је немогуће уколико нисмо усвојили све што другост подразумева. Централно место у излагању Стаматиса Склириса имали су начини како се кроз историју уметности сликао и изражавао простор, почев од динамичности простора у сликарству Ел Грека, који је дао но-

Фотографије: <http://eparhija-zahumskohercegovaacka.com/>

во поимање ликовног простора, а оно је касније утицало на режисере и њихове начине представљања филмских јунака. Ненад Илић је објаснио да на свим фрескама насталим у XIV веку постоји централност и филмичност – представљање више етапа једног догађаја, те да се у овим делима могу видети „прапреци“ филма, а говорио је и о блискости Литургије и филма, односно о томе где се они спајају. Даље се на сесији могло чути да у данашњем филму нема ни јунака ни антијунака, те да је човек у том смислу престао да буде центар света. Међутим, речено је и да Литургија чува наратив где себе можемо наћи као јунака или антијунака. Било је говора и о томе да Литургија не може да нестане, без обзира на то да ли ће једног дана бити сажета или лишена уметничких украса.

У говору којим је овај дводневни симпозион закључен, Владика Григорије је рекао да је време у коме живимо обележено кризом свега што нас окружује, а да из ње увек можемо да изађемо уколико направимо корак једни према другима и према Богу.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка
<http://eparhija-zahumskohercegovaacka.com>

У Епархији далматинској

Четири века најстарије српске богословије

Богословија Света Три Јерарха у манастиру Крка је најстарија српска богословија. Њу је 1615. основао Митрополит дабробосански Теодор, чије је седиште у то време било у манастиру Рмањ.

На дан празника великих васељенских учитеља и светитеља, Василија Великог, Григорија Богослова и Јована Златоуста, у манастиру Крка је ове године обележен велики јубилеј – доказ да српски народ и његова Православна Црква имају дубоке корене у Далмацији – четири стотине година постојања најстарије организоване школе у Српској Православној Цркви. Историја ове богословије је историја манастира Крка, али и историја Срба и живота српског народа у Далмацији.

По предању, манастир Крка подигла је Јелена, сестра цара Душана, млада удовица хрватског кнеза Младена Шубића. Богата и често тешка прича Светоархангелског манастира је уједно и прича ове богословије, која је неколико пута мењала место и прекидала рад. У новије време, захваљујући блаженопочившем Епископу Стефану Боци, Крчка богословија је, иако у тешким тренуцима за Српску Цркву, 1964. обновила свој рад. Није прекинула са школовањем младих богослова ни олујне 1995. када је премештена

најпре на Дивчибаре, па у Србије, одакле се, чим су се стекли услови, вратила у своју колевку. Богата просветна традиција овог

је и професор ове црквеношколске установе, и подсетио на бројне свештенике, монахе, црквене великодостојнике које је изнедрила Крчка богословија.

Божанску Литургију је служио Митрополит загребачко-љубљански Порфирије уз саслужење П. Г. епископа: бихаћко-петровачког Атанасија, славонског Јована, аустријско-швајцарског Андреја, средњоевропског Сергија и домаћина – далматинског Фотија,

Фото: www.eparhija-dalmatinska.hr

древног манастира тако је настављена и сачувана.

Беседећи након Свете Архиепископске Литургије на овогодишњој молитвеној прослави празника и јубилеја у Светоархангелском манастиру у Крки, Владика далматински Фотије је нагласио да и сам празник који је установљен као потврда јединства Цркве Христове, позива на саборност и јединство народа и вере. „Ми смо једно у Бога и ништа нема у нама противречно, нити има међу нама првог, ни другог“, рекао је Преосвећени. Беседио је и Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, као бивши ђак, касни-

а појањем су је увеличали студенти ПБФ-а из Београда. Велики број верника окупио се тога дана у светом храму, а међу њима и председник СДСС-а Војислав Станимировић, председник СКД „Просвјета“ Чедомир Вишњић, директор Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Милета Радојевић и министар саветник Амбасаде Републике Србије у Загребу Боса Продановић, те локални званичници. Након Св. Арх. Литургије организован је пригодан програм у просторијама Богословије.

Извор: Епархија далматинска
Приредила О. Стојановић

Разговор са Његовим
Преосвештенством
Владиком горњокарловачким
Г. Герасимом

Данашње време тражи сведоке Христове

Разговарала Снежана Круйниковић

„Наша Црква је претрпела велику трагедију у двадесетом веку на овом простору и сукладно са тим ми се трудимо да те ствари не заборавимо и да се посветимо зацељењу отворених рана. Догматска учења и предање су разлике преко којих не можемо да пређемо, а ми се не одричемо нашег православног учења.“

У ноћи између 14. и 15. фебруара 2015. године, уз употребу силе, непознати починиоци провалили су у Саборни храм Светог Николаја у Карловцу. Причињена је већа материјална штета, оскрнављен је олтар, богослужбени предмети и књиге, однети су из храма сви крстови, поломљене рипиде и оштећен прибор за крштење. Овакве немиле сцене понављају се из године у годину над православним светињама Епархије горњокарловачке. Вандали који су их починили, и поред благовремених пријава надлежним полицијским управама, остају непознати, а ружни догађаји се понављају. У светлу последњих напада на наше православне светиње, у одразу најновије политичке ситуације у Републици Хрватској, која се неминовно одражава на статус СПЦ, српски

живаљ и повратнике у Епархију горњокарловачку, која се територијално налази у овој суседној држави, за новине Српске Патријаршије *Православље*, разговарали смо са Преосвећеним Владиком Герасимом.

Преосвећени Владико, како Ви тумачите последња немила догађања у Карловцу? Какву поруку она шаљу?

– Овакви догађаји, као што је последњи, који се догодио пре само неколико дана, дешавају се у континуитету читаву деценију од мог доласка на трон Епископа горњокарловачких. Много пута досад, православни храм у Карловцу, свештенство и народ били су на мети напада неколицине оних који не желе суживот између ова два народа и који руше све мостове конкретних односа, који треба да се темеље на

поштовању и толеранцији у различитости. Из ових последњих дешавања једноставно се долази до закључка да су ти напади инструисани од некога ко има већу моћ у друштву, а да су извршиоци добро упућени и организовани где је ослонац и стуб једног народа, а тај ослонац, тај крајеугаони камен једног народа јесте његова Црква. Није потребна велика мудрост да би се дошло до закључака шта су циљеви таквих напада, јер по делима се види да њима желе да одвоје православни народ од онога што га спаја, што му пружа утеху да истраје и да се избори са свим овоземаљским бригама које море човека свакодневно. Такође, стиче се утисак да се бира и време и место таквих напада и све чешће се то дешава око великих празника или политичких дешавања у земљи и региону.

Трагови провале у Саборном храму Св. Николаја у Карловцу.
(фото: www.eparhija-gornjokarlovacka.hr)

Како овакви догађаји утичу на српски живаљ у Вашој Епархији?

– У последње време осети се нека посебна тензија, враћа се реторика која је била актуелна у временима када је наш народ највише страдао на овим просторима и када су људи остајали без домова и најмилијих само због тога што су у очима других различити, у очима оних који не схватају да смо сви деца Божија и као такви имамо слободу коју нико не сме да ограничава овоземаљским поступцима. Наши верници годинама уназад су навикли на оваква дешавања и код њих се јавља нешто што се више може описати као огорченост него као страх, јер народ ових простора је трпељив и смирен народ, народ који и наши свештеници поучавају да као Христос разбојнику опросте, буду истрајни до краја и воде се речима: „Али који претрпи до краја, благо њему!“ (Мт. 10, 22; 24, 13). Ми се као Црква трудимо да наш народ опстане и остане веран својој православној вери, јер је то чинио и кроз векове. Наша вера нас учи да будемо истински Божији људи да у нашим срцима нема мржње и злобе и да понашајући се тако одржимо нашу веру на овим просторима живом. Због свих лоших дешавања то је понекад

У последње време осети се нека посебна тензија, враћа се реторика која је била актуелна у временима када је наш народ највише страдао на овим просторима и када су људи остајали без домова и најмилијих само због тога што су у очима других различити, у очима оних који не схватају да смо сви деца Божија и као такви имамо слободу коју нико не сме да ограничава овоземаљским поступцима.

тешко, али је због тога радосно, достојанствено и часно!

Какве су реакције хрватске јавности?

– Што се тиче реакције јавности, медија првенствено, већином

се овакве ствари стављају под тепих. Тек понеки пут у неким медијима са мањим радијусом заступљености провуче се нека реч о немилим догађајима, док у оним медијима који имају већи простор углавном такве

ствари изостају, да ли због тога што сматрају да таква вест није интересантна читаоцима или због тога што су инструисани да такве ствари не преносе. Да не постоје званичне странице епархија Српске Православне Цркве вероватно се за те случаје не би чуло ни у медијима у Србији и Републици Српској, који руку на срце, заиста, сваки пут испрате сва дешавања која се тичу положаја Цркве и Срба у Хрватској. Када говоримо о реакцијама политичара, ту је тек посебна прича. У великој већини случајева реакције изостају, они који треба да заштите и врше свој посао којим се бусају у прса остају неми и пуштају да време избрише из сећања. Можда није ни чудо да је таква ситуација, јер се све чешће из говора политичара може чути о оживљавању духовног прошлости, баш оних који су довели до стања у којем се налазимо. Говори се језиком прошлости из најмрачнијег доба владавине НДХ. Не тако ретко, стиче се утисак да су сви остали грађани другог реда и пажња се скреће на положај мањина у другим земљама у региону уместо да се онима који живе у Хрватској пружи адекватна заштита и помоћ. Ми то сагледавамо и кроз призму страдања Христовог, који је претрпео многе му-

ке, али на крају се спасао, стога и ми тежимо ка томе, радећи, обнављајући и градећи из дана у дан за будућа поколења, трудећи се да им обезбедимо светлију будућност пролазимо кроз разна искушења.

Преосвећени Владико, по Вама, који су највећи проблеми са којима се данас суочавају СПЦ и православни верници у Хрватској?

– Поред свих проблема који потресају једну државу, Црква је живи организам који делује вековима уназад у истом правцу и са истим циљем, одржавањем и неговањем традиције, бригом за вернике и чувањем националног идентитета. Црква је вековима пролазила кроз тешке периоде и сваки од тих периода су донели и нешто добро за заједницу верујућих у Христу. Носила је крст који је у појединим временима био веома тешко бreme, али које никад и ни под којим условима није сломило веру. То се са пуним правом може рећи и за Српску Цркву у Хрватској. Упркос свим недаћама, материјалним и оним повратничким, нисмо заборавили оно што нас све заједно спаја, а то су богослужења и сабрања у храмовима. Таква сабрања нису прожета политичком нотом, не изазивају никаква раздвајања и сукобе, већ уливају наду и дају охрабрење верницима да истрају. Један од актуелних проблема јесте деловање тзв. Хрватске православне цркве, али ту идеју тренутно заговара врло мали број људи. Та реторика и оживљавање нечега што је довело до покрштавања великог броја верника у периоду Другог светског рата жели да ухвати замаха и данас. Тадашњи Павелићев режим извршио је геноцид над свим нехрватским становништвом у НДХ, а коначна дестинација ХПЦ је била да уништи сваки траг постојања православља и православних Срба на овим просторима. Ми се боримо против таквих

деловања и чинимо све што је у нашој моћи да заштитимо и поштедимо вернике од било каквог прогона и страдања.

Каква је сарадња, и како је Ви оцењујете, између Римокатоличке цркве и Српске Православне Цркве у Хрватској данас?

– Увек смо се трудили да изградимо нормалне и добре пријатељске односе, све у ноти јеванђелских поука. Односи су у последње време коректни и на нивоу, а и ми смо се увек понашали у складу са традицијом и вером, чувајући свој национални и верски идентитет, а поштујући туђа мишљења и учења. Повремено се дешавају сусрети између мене као надлежног архијереја и бискупа који столују на подручју наше Епархије и током таквих сусрета разговара се о разним горућим темама које су актуелне, од стања у Православној и Римокатоличкој Цркви, положају верских заједница до стања у држави. Наша Црква је претрпела велику трагедију у двадесетом веку на овим простору и сукладно са тим ми се трудимо да те ствари не заборавимо и да се посветимо зацељењу отворених рана. Догматска учења и предање су разлике преко којих не можемо да пређемо, а ми се не одричемо нашег православног учења. Сви добри људи гладни су окрепљујуће јеванђелске речи и то је оно што повећава одговорност нас који водимо како Православну тако и Римокатоличку Цркву, јер само данашње тешко и туробно време тражи и жедно је ревносних сведока учења Христовог. Православна Црква и ми као сведоци њеног учења дужни смо бринути не само за своје спасење већ и за спасење свих ближњих око нас и ради тога морамо да се боримо за спасење васколике творевине Божије, јер „сваки од нас нека угађа ближњему на добро ради напретка“ (Рим. 15, 2).

Разгледница Глина (1913)
– Православна црква и
Хрватски дом у Глини

Ревизионистичка историографија на месту глинског мартријума

Последњих недеља и месеци сведоци смо надимања психологије уперене против Срба и Српске Православне Цркве у суседној Републици Хрватској. Таква расположења и гестови евоцирају тешко време Другог светског рата.

Ревизионизам је појава да се негирају злочини из Другог светског рата, за време владавине тадашњих тоталитарних режима. Нарочито се јавља међу народима који су подржавали, подупирали и активно учествовали у апаратури тих истих, по злу познатих, политичких система. Поновно истраживање, ревизија по себи, не мора да буде ништа лоше, али правило је да управо они писци који заговарају ревизионизам, јесу најчешће публицисти којима недостаје права историографска методологија. Они негирају и умањују злочине, представљајући историјско време и простор изван тадашње идеологије која је покренула и изазвала масовно страдање људи. Ревизионистичка дела су агресивна, представљајући се објективним, нуде „обиље аргумената“, али остају на површини трагајући и износећи контрадикторности у постојећој литератури, али без спремности да уроне у напорна архивистичка истраживања. Такви писци немају поштовања према жртвама и у функцији су релативизације

одговорности за масовна страдања становништва и имајући нескривену политичку интенцију. У озбиљним и правним државама постоје системске казне и санкције за такве ауторе.

Последњих недеља и месеци сведоци смо надимања психологије уперене против Срба и Српске Православне Цркве у суседној Републици Хрватској. Таква расположења и гестови евоцирају тешко време Другог светског рата, о чему постоји довољно сведочанстава, о оном тешком, крвавом и мученичком искуству. Почнимо од најскоријег скрнављења Саборне цркве у Карловцу, седишту историјске Епархије горњокарловачке, које се десило у ноћи 14/15. фебруара 2015. године. Готово свакодневни графити мржње нису толико ни интересантни за набрајање. Идемо даље: одржавање миса задушница за поглавника Независне Државе Хрватске Анту Павелића 28. децембра, претвара се сваке године, па и прошле, у десничарску демонстрацију и, што је нарочито тужно, са благословом једног дела Римокатоличке

цркве у Хрватској, а тек уз непримећене протесте демократичнијег и храбријег слоја тамошњег друштва. Све су присутнији у јавности захтеви извесних кругова да се Српска Православна Црква укине и да се у Републици Хрватској успостави фантомска Хрватска православна црква, чији би верници били декларисани Хрвати. Дакле поново се актуализује план из 1942. године о дефинитивној асимилацији српске нације. Покушај комеморације на месту глинске православне цркве у којој се у лето 1941. године десио масован злочин, клање православних Срба, спречен је од стране тамошњих општинских власти. Људима који су желели да упале свеће на црквишту, данашњем месту на коме је вољом комунистичких власти подигнут, уместо нове обновљене богомоље, секуларизовани Спомен-дом одлуком општинских власти Глине то није допуштено.

Међутим, ту се није стало. На месту порушене Цркве Рођења Пресвете Богородице, у данас преименованом Хрватском дому, у Глини је организована промо-

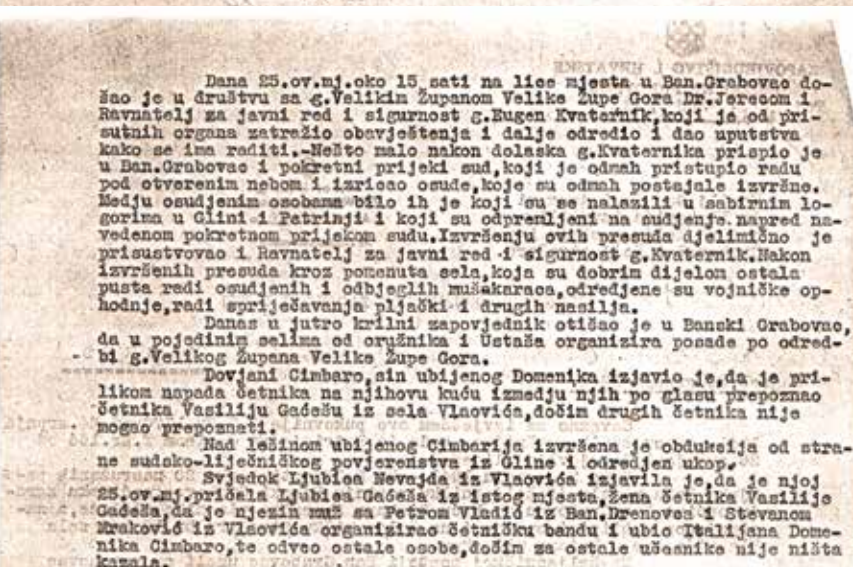
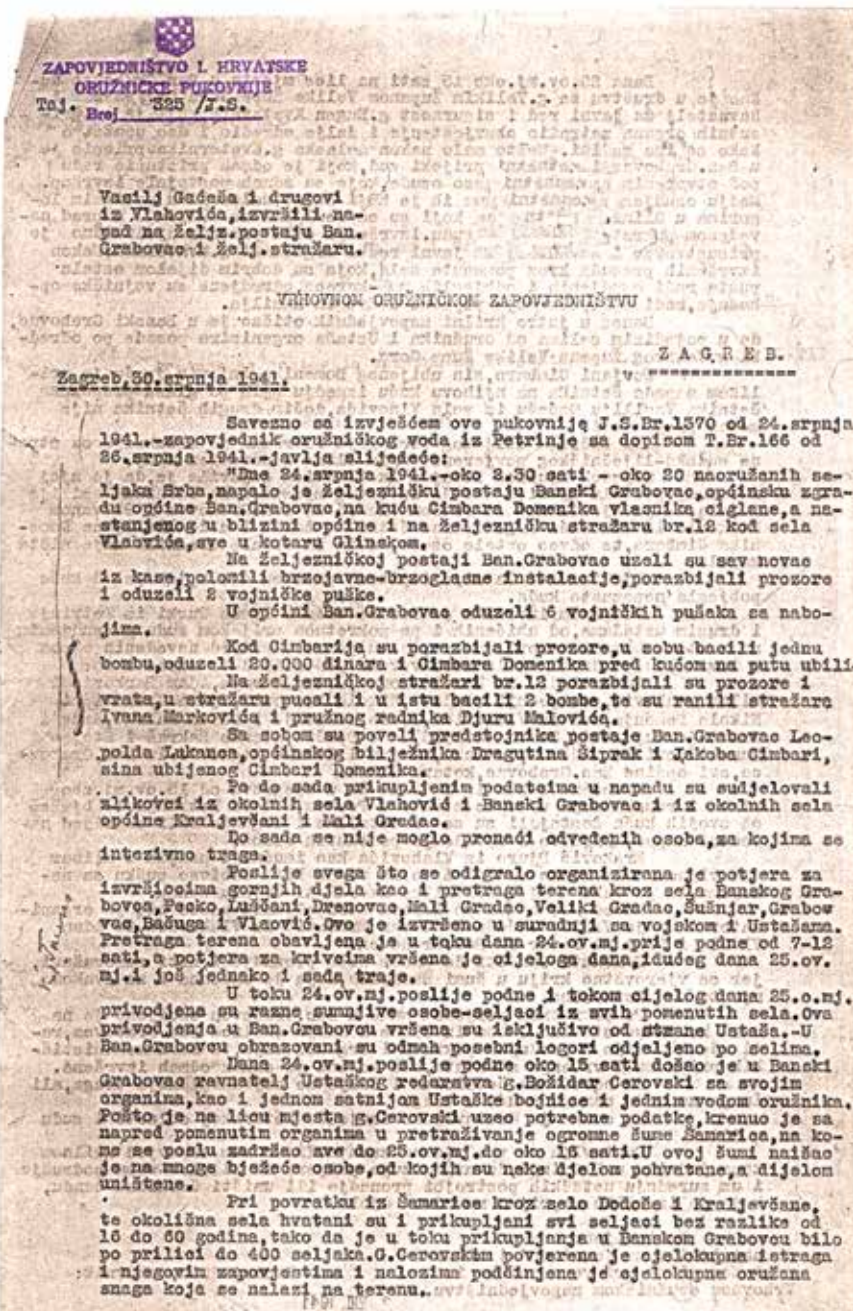

ција књиге у којој се износи теза да се злочин у Глинској цркви није никада догодио, а да је у питању упорна „великосрпска“ пропаганда усмерена против добробити и бољитка хрватског народа.

О томе се не би ништа ни знало да на Јутјубу (<https://www.youtube.com/watch?v=JsWkBGMI8OA>) није освануо снимак промоције књиге *Другачија довијест (о Србу, Јасеновцу, Глини...)*, новинара Гласа концила Томислава Вуковића, од 12. фебруара 2015. године, на којој су поред аутора говорили Андрија Мажић и Мате Ковачевић.

Уводничар Андрија Мажић, политиколог, се након говора о опскурним геополитичким темама, „антиповјести“ и фалсификатима, дотакао „великосрпске империјалне политике са којом се Хрватска свакодневно суочава“ (7.12–7.16). А како Србија није никаква империја, иза њених планова заправо стоји Велика Британија (sic!), која је гурала Србију у демотирање Хабзбуршке монархије. Нејасан у својој историјској аргументацији, А. Мажић сматра да је Велика Британија „на овим просторима изабрала Србију као модератора као креатора нереда (sic!). Србија нема потенцијала да се наметне као империјална сила, иза ње стоји моћ Велике Британије“ (12.14–12.26). У завери против Хрвата учествовали су „великосрпски“ агенти Вук Карацић, Илија Гарашанин, али и стварни писац *Начертанија* А. Чарториски, итд. Право великобританско прејемство има „српска масонска организација Уједињење, а њен изданак је Црна рука и Млада Босна у Босни“ (16.21–16.27). Из антихрватства произлази све, „зато Јасеновац, зато Глина, зато сви ови фалсификати“. (19.39–19.43). Говорник се враћа само њему знам славним реминисценцијама: на Томислављево краљевство, хрватски литургијски језик, који је био четврти у свету („уз латински, грчки, латински и старохеврејски“).

Цивилизацијска достигнућа и хрватски национални специфику-

ми за дику и понос, а из времена Независне Државе Хрватске су, према А. Мажићу, „Босна и Херцеговина, језик и Хрватска право- ➔

славна црква“ (20.24–20.30), односно: БиХ у хрватским границама, затим она чистота хрватског језика и правопис из Павелићевог времена. Нарочито се осврће на „Хрватску православну цркву“, што је занимљиво у контексту политичке поруке коју смо недавно чули: „Кад хрватска предсједница каже да све у Хрватској сматра Хрватом политички, **то је немогуће док у Хрватској дјелује Српска Православна Црква**“ (21.45–21.53).

Други говорник, Мате Ковачевић, новинар и публициста, вели да Томислав Вуковић раскринкава митове који су стварани у протеклих педесет и више година против Хрвата, да би се створила Велика Србија на хрватском етничком, државном и историјском простору. Даљи свој говор (30.44) усмерава на оне који су на власти у Хрватској и који су подлегли великосрпској митологији. „Сустав митова“ је ушао у све поре хрватског друштва. Људи су се једва сачували од југословенских притисака на своју културу, веру и идентитет. Дакле, социолошки гледано, онај „други“ је крив за све! „Књига Томислава Вуковића је утолико драгоцјенија што заправо дира у сам карактер, у сам темељ онога што смо сви проживљавали задњих шездесет, седамдесет година“, каже промотор књиге (31.57–32.17), па наставља: „Књига Томислава Вуковића *Другачија повијест (о Србу, Јасеновцу, Глини...)* састављена је од 11 целина објављиваних од 2006. до 2010. у католичком тједнику *Глас концила*“ (32.33–32.39). А у самом наставку поентира: „Чиме је овај тједник по ко зна који пут у повијести преузео тешку и часну задаћу у одбрани хрватскога народа од суственога клеветања југославенске комунистичке историографије, која се тек у нијансама (...) разликовала од великосрпских политичких потеза“ (32.42–33.00). Могле су да се чују следеће констатације: „О свим тим питањима пише Томислав Вуковић који једноставним стилем чињенично раскринкава подметања, измишљотине и кри-

вотворине које и данас (...) постоје у Хрватској историографији, медијима и политици“ (34.20–34.48). „Пишући о Јасеновачком логору аутор је упозорио на прљаву улогу такозваног СУБНОР-а који је за потребе ратних репарација до изнемоглости напухивао ратне жртве, а посебице жртве у Јасеновачком логору“ (36.24–36.37). „Посебно исцрпно обрадио је мит о наводном усташком покољу у православној цркви у Глини“ (39.12–39.19).

Конферансије најављује звезду вечери: „И сада главна ствар вечери, изузетна ми је част представити вам аутора! Он је новинар *Гласа концила*, угледни публицист, истакнути теолог и награђивани кршћански интелектуалац. Он је храбар човјек који је у овој књизи обрадио неколико најтежих контроверзи из наше хрватске повијести“ (41.50–42.17). На месту где је била српска православна црква, подигнута 1826. године, у којој је 1941. године проливена крв њених верника, наставило се са промоцијом параисториографије и лажне историје.

Томислав Вуковић у свом излагању релативизује злочине, умањује одговорност злочинаца и нема јасан етички став према жртвама: „То није оправдавање зла, кардинал Степинац је рекао то је до неба вапијући гријех, према томе не оправдавамо зло, али желимо цјеловиту истину са свима познатим подацима“ (50.40–50.55). Целовита истина остаје „другачија повијест“. Како то другачија и са којим аргументима? Питамо се. Онда наставља генијалном теоријом да је Јасеновац био радни логор у коме су се затвореници образовали, јер су се држали курсеви за електричаре, столаре и каже да „мисли да су били“ механичари. Надаље се острвио се на једини озбиљан покушај спроведен у новије време у Хрватској, али и региону, да се случај Глинског покоља заиста научно расветли, Вуковић казује: „Они организирају прошле године знанствени симпозиј у организацији Филозофског факултета у Загребу

‘Што се уистину догодило у глинској српскоправославној цркви између 29/30. српња и 4/5. колоса 1941. године? Свједочанства и култура сјећања’“ (54.56–55.28). Узгред буди речено, и потписник ових редова је у његовом раду узео учешћа као представник Српске Православне Цркве, а са благословом Св. Архијерејског Синода. Т. Вуковић наставља: „Нигде ниједан документ не спомиње два иста догађаја, они након 70 година праве конструкцију само да би одржали тај мит о глинској цркви, по мојим спознајама, рећи ћу вам следеће, покољ у глинској православној цркви се није догодио“ (55.40–56.05).

Невероватно од једног „кршћанског интелектуалца“! Подсетимо да је англикански бискуп Њујорка Вилијам Менинг (William T. Manning), пишући предговор за књигу *Martyrdom of The Serbs (Persecution of The Serbian Orthodox Church and Massacre of The Serbian People) – Documents and Reports of The Trustworthy United Nations and of Eyewitnesses*; prepared and issued by The Serbian Eastern Orthodox Diocese for The United States of America and Canada (Chicago 1943) дао своје екуменско саосећање српском страдању у Независној Држави Хрватској. О убијању у Глини свет је могао да се информира на основу извештаја Саветодавног одбора Комесаријата за избеглице и пресељенике, који је за ту прилику преведен на енглески језик:

„In a few days Glina was again the center of the massacres, where by force or some pretext the Ustashi gathered together several thousand Serbs. The jails and school-buildings were overflowing. Every night some 500–600 Serbs were led off to Serbian Church. In the choir loft where the official representatives of the civil Ustashi authorities. In the Church auditorium the Ustashi executioners would swing into action“ (стр. 144–145).

[После неколико дана Глина је поново била центар масакра, где

Разгледница Глина (1969) – Спомен-дом, кип мајке с дететом и спомен-плоча на месту усташког злочина и порушене православне цркве

су силом или под неким изговором усташе окупиле неколико хиљада Срба. Затвори и школске зграде биле су препуне. Сваке ноћи је неких 500–600 Срба одвођено у Српску православну цркву. На галерији је било много представника усташких грађанских власти. У броду цркве усташки егзекутори су ступали у акцију.]

Томислав Вуковић признаје да је учествовао у оснивању Друштва за проучавање троструког логора Јасеновац (107.05). Тој екипи припада др Стјепан Разум, управник Архива Загребачке надбискупије, Мато Рупић, руководилац Одељења архивског градива Хрватског документационо-меморијалног центра Домовинског рата, и новинар Игор Вукић. Чланови друштва негирају да су у Јасеновцу Срби убијани искључиво због своје верске и националне припадности, то је био радни логор за политичке противнике НДХ и Јевреје изузете од немачких депортација, итд. Игор Вукић је свој фељтон о томе објављивао у *Гласу концила*. Рад овог друштва у Хрватској осудио је Ефраим Зуроф, директор Центра „Симон Визентал“, прозвавши др Стјепана Разума због ревизио-

низма и позвавши више црквене власти да га смене.

Но, у Хрватској постоје људи који саосећају са болом жртава из Другог светског рата на простору НДХ, међу којима има и веома велики број Срба. Господин Славко Голдштајн обратио се 6. јуна 2011. године отвореним писмом Јадранки Косор, тадашњој председници Владе Р. Хрватске да се садашњи Хрватски дом врати својој првобитној намени Спомен-дома: „И тако натпис Хрватски дом већ 16 година цинички стоји над стратиштем много стотина Срба, подмуклом преваром довучених у смрт... И какве осјећаје буди код локалних Срба, и Срба опћенито, од којих многи из својих обитељи имају понеког који је скончао у глинској цркви“? (Славко Голдштајн, „Отворено писмо председници хрватске владе госпођи Јадранки Косор“, *Јушарњи листи*, 9. септембра 2011).

Такође, угледни књижевник Предраг Матвејевић позивајући на обнову Спомен-дома 2012. године резимира: „На мјесту срушене цркве Рођења Пресвете Богородице подигнут је за вријеме Југославије, по одлуци Хрватскога сабора Спомен дом са наканом да му се придода и одговарајући

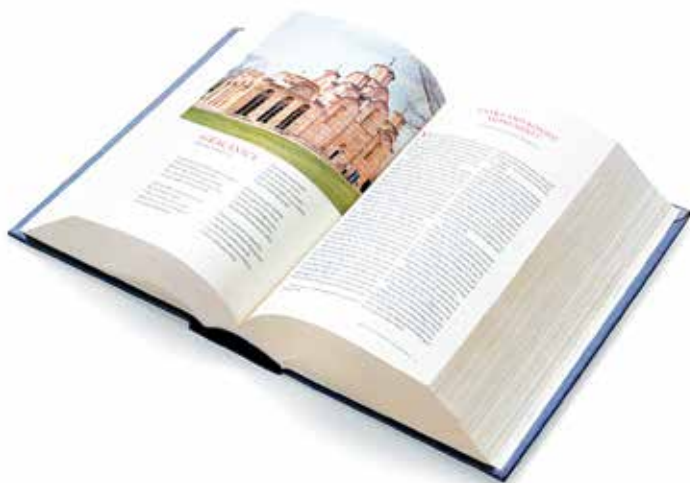
Спомен музеј. На каменим плочама отиснута су бројна имена страдалих, не сва. На крају црне ‘стазе туге’ требала је стајати бронзана скулптура, названа, не случајно, ‘Сјећање’. Не знамо гдје је данас. Је ли оскврњена или срушена заједно с више од двије тисуће споменика с антифашистичким порукама.“ (Апел писца Предрага Матвејевића, „Глинска црква, мјесто страшног покоља заслужује да буде заједничко мјесто меморије“, *Јушарњи листи*, 28. септембра 2012).

О покољу у Глини има више извештаја избеглица са терена који доносе постојеће свеже усмено предање о том догађају и чувају се у Архиву Српске Православне Цркве у Београду који се интензивно сређује. Подаци о **Драксенићком** покољу из избегличких изјава кореспондирају са записаним извештајима очевидаца и преживелих после рата. Храм у Тушиловићу служио је само као тамница за Србе, али немамо података о убијању на лицу места у избегличким изјавама. Изјаве избеглица се односе на убијања у **Коларићу** и **Топуском**, затим у **Великој Кладуши**, **Садиловцу**, **Швици**, затим у **Кусоњама** и **Кукуњевцу** о којима има података и код преживелих очевидаца и архивској грађи Комисије за утврђивање ратних злочина и њихових помагача.

Избегличке изјаве су први степен у фиксирању свести и знања да се у Независној Држави Хрватској дешавају прогони српског народа, праћени садистичким мучењем, траумама разне врсте и конфесионалистичким тоном верског прогона православне вере. Изјаве и записници са саслушања претачу се касније у фактографске извештаје (Извештаји о стању у одређеном срезу), који иду у антологије друге врсте са интенцијом да постану обавештења јавности (Меморандуми СПЦ) или полемичке расправе (Псуњски, Виловић).

Радован Пилијовић,
директор Архива Српске
Православне Цркве, Београд

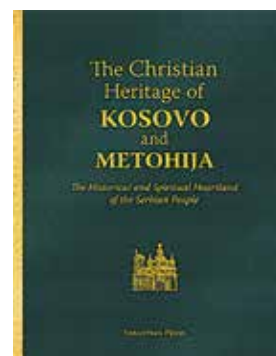
У Сједињеним Америчким
Државама

фотографије: www.westsrbdio.org

Хришћанско наслеђе Косова и Метохије у Америчком конгресу

Уторак, 10. фебруара 2015. године, у Библиотеци америчког Конгреса у Вашингтону, представљена је монографија *Хришћанско наслеђе Косова и Метохије: историјско и духовно средиште Српског народа* (тј. проширено и допуњено издање *Задужбина Косова*) на енглеском језику, у издању Севастијан преса, издавачке куће Епархије за западноамеричке, Балканолошког института САНУ и Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

Г. Харис Грант, управник Одељења за европску књигу, отворио је скуп поздравом гостију. Придајући посебан значај догађају пред-

стављања овакве књиге истакао је да је Библиотека Конгреса почастована да има такву ретку уметничку и историјску монографију.

О књизи су говорили Епископ др Атанасије Херцеговачки, Епископ западноамерички др Максим и Стивен Мајер, пензионисани професор са Националног универзитета за безбедност и бивши помоћни директор за Балкан. Грчки Архиепископ Димитрије такође је припео и узео учешћа у разговору о књизи. Присутних је било око шездесет, међу њима и два Албанца.

Епископ Атанасије је истакао да духовно, културно и уметничко благо Косова и Метохије спада међу највећа достигнућа хри-

шћанске цивилизације (поменуо је број од 1400 цркава и манастира и посебно десетине великих светиња од 12. до 14. века). Нажалост, уместо да буду препознати као богатство светске баштине, ови православни и српски споменици (осим неколицине) су изложени демолирању, па и девастацији. Зато је понајвише Српска Црква дубоко забринута за судбину нашег народа на Косову и његових светиња (150 срушених светиња током 1999–2003. г. и још 35 у погрому 2004). Наводећи конкретне примере страдања из савремене косовске драме, Епископ Атанасије је позвао на заштиту основних људских права и верских

слобода. Посебно је нагласио не-схватљиво спречавање повратка избеглих Срба и посете преосталих светиња и гробаља, чак и оних које су порушене. Подсетио је на неопходност опстанка и заштите преосталих Срба, као и потпуне слободе кретања и права на рад, имовину и сл.

Епископ Максим је укратко представио слојевити садржај књиге, истакавши да је ова монографија живо сведочанство о истрајном настојању Српске Православне Цркве да створи изузетну духовну и материјалну културу, очува своје вековне споменике и хришћанско наслеђе Косова и Метохије. Поменуо је да је ова књига плод труда више десетина стручних аутора, а посебно историчара проф. Душана Батаковића, директора Балканолошког института САНУ. Ова монументална монографија у научном, културном, уметничком и историјском погледу задовољава највише стандарде и на најбољи начин, уз обиље непобитних историјских чињеница и богат илустративни материјал, документује историјски и духовно-хришћански идентитет српског народа на Косову и Метохији. Књига није политички него историјски документ и споменик Косова и Метохије у његовој скоро хиљадугодишњој историји.

Пензионисани професор са Националног универзитета за безбедност и бивши помоћни директор за Балкан Стивен Мајер је указао на различите политичке аспекте косовског питања и подсетио на неопходност много опрезнијег и истанчанијег приступа угроженом српском наслеђу на Косову и Метохији, како од стране америчке администрације тако и од српске власти.

Сва тројица излагача су апеловала да се зауставе варварска уништавања и скрнављење храмова и гробља на Косову и да се обезбеди заштита живих настањених манастира и цркава које су од непоприцеиве националне, хуманитарне и верско-културне вредности.

У Вашингтону

Промоција у Бостону

Такође је наглашена неопходност да се Српској Православној Цркви обезбеди повратак имовине, као и да се месном свештенству осигура неометан пастирски и духовни рад на Њиви Господњој.

Књига је тврдог повеза у пуном колору, на 1008 страница, илустрована са преко 900 драгоценних колорних репродукција свих важнијих историјских личности, градова, манастира, цркава, фресака, икона и уметничких дела врхунске вредности, а посебно је у њој презентована српска баштина под заштитом Унеска. Осим тога, монографија садржи текстове наших знаменитих историчара, теолога, публициста, уметника, и још важније: преводе историјских докумената и повеља, а потом и

разна саопштења и извештаје из прошлости као и из најновије садашњости наше трагичне косовске судбине. (У књигу је унет и цео Меморандум Српске Православне Цркве о Косову и Метохији). Поред националног, ова монографија је и од општег значаја за хришћане широм света којима је српски и хришћански карактер наше Свете земље или непознат или мало познат.

Промоцији су присуствовали и представници Амбасаде Србије. Промоције су већ одржане у Бостону, Њујорку, Финиксу и Лос Анђелесу, а следе у Сан Франциску и Чикагу.

Извор: Епархија западноамеричка
www.westsrbdio.org

Поводом празника родоначелника светородне лозе Немањића – Св. Симеона Мироточивог

– Књижевна делатност синова великог жупана српског –

Како је Немања доживео Свету Гору?

– Из *Хиландарске повеље* Стефана Првовенчаног –

Хиландарска повеља великог жупана Стефана је први познати књижевни рад овог Немањиног сина. Написао ју је манастиру Хиландару између 1200. и 1202. године. У њој су преузети неки делови Немањине *Прве оснивачке хиландарске повеље* из 1198. године. Неке податке које Немања у својој повељи даје о себи, његов син Стефан је преузимао и направио биографско дело које говори о његовом односу са оцем.

Овај мишљу беше узнесен и жељаше: као да стоји на узвишеном месту, у пролетње време, у веселу дану, тј. сунчану; виде издалека равну ливаду, красну изгледом, лепу створењем. Сред ње стајаше дрво дивно, округласто гранама, пуним лишћа, преукрашено цвећем и пуно плода, благи мирис одајући. А сред дрвета настанила се беше птица слаткогласна, кротка у седењу, тиха у песмама, весела у цвркутању, јасна у шаптању, једна од мудрих птица љубавних, слатки његов детић, који је некада био мени везом рођења брат, звани Сава монах. Овај сеђаше у дрвету, тј. у Светој Гори и неумуклим гласом, високим грлом, јасним звуком, измењујући гласове прелепе и предивне, и необичне песме појући. И тај глас уђе у уши пречудног и дивног господина ми светог Симеона, часнога старца. А њој и остале птице, на доњим гранама седећи, слатком њеном гласу својим гласовима весело помагаше.

Свети Сава и Симеон, средина XVII века

И овога гледајући, овај дивни муж – љубљено и слатко чедо своје, које беше отишло и одвојило се, пређе у свету ту ливаду, и лепо дрво и предивне птице – помисли у себи овај глас: „Да сиђем на красну ту ливаду; дошавши, лепоту дрвета сагледаћу, и близу њега ставши, наситићу се краснога гласа предивне оне птице.

Преподобни Симон Монах – Краљ Стефан Првовенчани, детаљ са Лозе Немањића

Место из ове повеље које говори о Немањином доласку на Свету Гору наводимо према: Стефан Првовенчани, *Сабрани списи*, Београд 1988, које је приредила мр Љиљана Јухас-Георгиевска у језичкој верзији текста: мр Љиљана Јухас-Георгиевска, Лазар Мирковић, Миливоје Башић. Стефан у овом поглављу поетски описује Свету Гору – као идеални рајски пејзаж. Тиха птица је пишчев брат, Немањин син – монах Сава. Остале птице су светогорски монаси, којима се прикључује Симеон Немања.

Писмо Светог Саве духовном чаду
у манастир Студеницу 1233/4. (или 1229) године

Писмо послато од Св. Саве игуману лавре дома пречисте и Св. Симеона Студенице, кир Спиридону, од светог града Јерусалима

Благодат вам и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа! У Господу Богу превазљубљени мој божаствени сине, јеромонаше Спиридоне, игумане велике лавре светог Симеона, архимандрите!

Мада сам и грешан, Спаса мојега молим да будеш сачуван душом и телом и све божанствено стадо.

Ако хоћете да знате о мени грешном, то с милошћу Божјом и светом вашом молитвом здраво и весело дођосмо до светог града.

Поклонисмо се пресветој и божаственој гробу и светим његовим местима. Најпре уредисмо за ваше спомињање у светих, потом обиђосмо света места. Када све ово свршисмо, тада се, пошто нас стиже путни труд, сви разболесмо, и остављамо на Божје расуђење живот наш и смрт нашу, и ко од нас буде жив к вама нека се врати, а кога смрт потребује, молитва ваша нека остане с њим.

А ти, човече равне душе, владико мој, познаниче мој, који се заједно насладисмо у дому Божјем, чедо моје слатко, Спиридоне, моли Бога за нас, не бих ли твојим молитвама проштење грехова добио. Мир божаствени нека ти буде, мир и дому твоме божаственом, мир и свима онима који су тамо и који работају дому светог Симеона, мир и свима игуманима удеоничарима твојим, и поклоњење им чиним кроза те, чедо своје. Мир Божји нека се излије у срца ваша, и онога који вас благосиља благосиљама, а оне који вам зло чине проклињем, да не буде на њима милост Божја, ни на домовима њиховим, ни моја молитва, и да погину као безумни Арије!

А благодат Господа нашега Исуса Христа и љубав Бога Оца и заједница Светог Духа нека буде свагда са свима вама, амин!

Писа милошћу Божјом први архиепископ српске земље, Сава грешни.

И ево што се у овом месту нађе, на благослов дајем ти крстић, да ми га носиш на спомен, и појасић, јер сам га полагао на гроб. С тим крстићем да се молиш, носи ми га вазда о врату, макар да имаш и другу икону, но њега вазда носи. А појасићем се опаши, да је вазда о бедрима твојима, јер сам га полагао на гроб, крстић и појасић. И такву сам молитву створио, да би дао Бог да би се тако сваки хришћанин молио за мене! И дајем ти убрусац, што су ми га овде дарова-

Ово лично писмо је последње познато дело Светог Саве. На свом путовању по Истоку Свети Сава је стигао у Јерусалим. Одатле се јавио овим писмом Спиридону, игуману манастира Студеница. Пише са пуно осећаја и чежње према отаџбини у далеком свету и бриге за своје духовно чедо и цело студеничко братство за које се молио на Христовом гробу. Ова брига се поготову види по томе што је Сава, пре него што је почео да се поклања светим местима Јерусалима, најпре уредио да имена студеничких монаха на молитви помињу свети, тј. јерусалимски монаси који служе при Светом гробу. После тога, Свети Сава се озбиљно разболео, као и његова пратња. Ово приватно писмо, које је срећом сачувано, само је део обимне преписке коју је Свети Сава водио са члановима породице, братством, владарима и другима. Садржај овог писма први је објавио Ђура Даничић 1872, превео га је прота Лазар Мирковић, а редиговао Димитрије Богдановић. Доносимо одломак из овог писма Светог Саве.

С. Крујниковић

ли, а ја га теби дарујем, да ти буде на благослов душе и тела. И камичак, што сам га нашао, да ти буде на многе потребе, и да га носиш при себи.

И моли се за нас, служитељу Христов, да нас Бог укрепи и сачува, да бисмо опет к вама дошли.

И ако ми Бог да и малу моћ, ићи ћу у Александрију к патријарху, да се поклоним светој Марку. И отуда ћу у Синајску Гору, и када се вратим, ако будем у животу и Бог даде, до пролећа ћу бити код Вас.

Чувај се, чедо моје слатко, да не изиђеш из неког мога завета. Да, ако човек и цео свет добије, а душу своју изгуби, која је корист? [Мт. 16, 26; Мк. 8, 36] Ако је поп грешан, али молитва његова није грешна, а његова веза је сила од вишње благодати. Да, ако ће се ко саблазнити, но ти се не саблзни, јер доћи ће Господ и неће закаснити, и да чујеш онај глас: „Добри и верни слуго, у малом веран, над многим поставићу те; ући у радост Господа свога!“ [Мт. 25, 21].

Сава, први архиепископ

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Поделе и подвајања: нужност или недопустиво стање (1. Кор. 11, 17–19)

др Предраг Драгушиновић

Претходни текстови показали су да се Апостол Павле оштро супротставља поделама унутар црквене заједнице у Коринту (1. Кор. 1). Јасно је да поделе за њега представљају отуђење од самог бића Цркве и стога позива коринтску заједницу на јединство. Имајући то у виду, како схватити оно место из исте посланице које каже да „треба“ да буде подвајања: „Јер треба и подвајања да буду међу вама, да се покажу који су постојани међу вама“ (1. Кор. 11, 19). Зар из овога не произлази да Апостол сагледава поделе као нужност која чак има и неки смисао? Неретко се ове Апостолове речи користе да би се оправдало постојање подела и да би се оне на неки начин осмислиле.

Из излагања Апостола Павла обраћених у претходним прилозима, јасно је да се он противи поделама унутар црквене заједнице. Имајући то у виду, његове речи у 1. Кор. 11, 17–19 заиста могу звучати чудно: „А ово налажући не хвалим вас, јер се не сакупљате на боље него на горе. Јер пре свега, када се сакупљате у Цркву, чујем да постоје поделе међу вама, и нешто од тога верујем. Јер треба и подвајања да буду међу вама, да се покажу који су постојани међу вама.“ Апостолова констатација „јер *треба* и подвајања да буду међу вама“ заиста се неретко користи као аргумент за оправдавање подела, као да је и сам Апостол сматрао да су оне нужност и да имају неки виши смисао. Овакво тумачење Апостолових речи, међутим, уопште не одговара духу његовог схватања Цркве. Стављене у шири контекст Апостолових излагања оне

се могу разумети на један другачији начин: поделе нису нужност и не треба да их буде, оне су недопустиво стање које једини смисао има у томе да се покаже који су „постојани“, у смислу да су еванђелску поруку преточили у сопствени живот.

Једномислије

Апостол Павле никако не може сматрати да треба или мора да буде подела у Цркви, пошто је јединство свих у Христу његов еклисијални програм. Апостол почиње обраћање Коринћанима на следећи начин: „Молим вас пак, браћо, именом Господа нашега Исуса Христа да сви исто говорите, и да не буду међу вама раздори, него да budete утврђени у истом разуму и истој мисли“ (1. Кор. 1, 10). Коринтска кореспонденција у њеној канонској форми се приводи крају следећим

речима: „Најзад, браћо, радујте се, усавршавајте се, тешите се, исто мислите, мир имајте, и Бог љубави и мира биће са вама“ (2. Кор. 13, 11). Целокупна, дакле, излагања Коринћанима уоквирена су апелом за јединство и молбом да не буде подела. У Посланици Римљанима Апостол Павле пише: „Будите једне мисли међу собом“ (Рим. 13, 16), као и: „А Бог трпљења и утехе нека вам да исто да мислите међу собом по Христу Исусу, да би једнодушно, једним устима славили Бога и Оца Господа нашега Исуса Христа“ (Рим. 15, 5–6). Ови моменти отклањају сваку недоумицу у погледу тога да ли подела треба или не треба да буде. Јединство и једномислије су суштински задаци црквених заједница. Поделе су, међутим, реалност, али не и нужност. У том смислу треба ближе погледати спорне Апостолове речи.

Конкретан проблем

У првим главама Посланице 1. Коринћанима Апостол Павле је опширно говорио о томе како су поделе стране бићу Цркве. После низа излагања на друге теме, он се поново враћа поделама унутар заједнице које су овај пут нешто другачије природе. После расправе о покривалу на главама жена на хришћанским богослужењима (11, 2–15), Апостол се посвећује једном даљем проблему који је такође везан за богослужбена сабрања. Овај пут Апостол за поделе користи два различита израза: у ст. 18 користи појам *οἰκία*, буквално „подела“, који је већ једном употребио у 1. Кор. 1, 10. Чини се да Апостол овај појам користи као општи за поделе као такве, а које у заједници могу бити из различитих разлога. Тако нпр. за поделу на групе (Павлови, Аполови, Кифини, Христови) користи појам *ἐἰδες* буквално „раздори“, док у 11, 19 где се и појављује спорно „треба“ (*δεῖ*) користи појам *αἰρέσεις* („подвајања“, „издвајања“). Из овога је јасно да Апостол сматра *само* да „подвајања“ (*αἰρέσεις*) треба да буду, не и поделе (*οἰκία*), мада разлика није суштинска, већ више означава природу подела. У ком односу се налазе поделе на групе из 1. Кор. 1–4 и поделе и подвајања наведене у 1. Кор. 11, 18–19 не може се са сигурношћу констатовати. И за ове поделе је Апостол „чуо“ као и за претходне, највероватније од Хлојиних људи (1. Кор. 1, 10). Могуће је да су *подвајања* из ст. 19 била последица *подела* на групе из ранијих излагања, али то није сигурно. Углавном, Апостол је о томе чуо и нешто од тога верује (11, 18). Док су поделе на групе потресале заједницу на општем нивоу, ове поделе овде се одвијају у конкретној форми „подвајања“ на црквеним сабрањима. О чему се ради? Окупљајући се на евхаристијска сабрања поједине групе хришћана се издвајају и вечеравају међу собом. Овде треба појаснити да су црквена

Св. Апостол Павле,
детал са композиције Вазнесења,
средњовековна фреска из Цркве Св.
Апостола у Пећи из око 1260. г.
(Извор: <http://kb.osu.edu/>)

сабрања у Павлово време била сачињена од обеда и причешћа. Тек од времена Јустина Мученика обед се одваја од самог евхаристијског чина. Поједини хришћани, дакле, једу вечеру пре других који остају без вечере (11, 21–22). На тај начин је заједништво на евхаристијском сабрању нарушено. Тумачи се слажу да се овде ради о социјалним подвајањима, тј. да богати заједно доносе храну и једу и пију у изобиљу, док сиромашни и робови немају хране. Ради се о преношењу социјалних модела понашања овога света на евхаристијски простор хришћанске заједнице. Апостол се противи таквој пракси и сматра је суштински нецрквеном. Како онда каже да тако нечег „треба да буде“?

Подвајања и постојани

У ст. 19 Апостол не каже ништа друго до следеће: пошто се иначе делите (ст. 18) онда је сасвим логично („треба“) да буду подвајања међу вама (ст. 19) и то на месту на коме сва подвајања треба да буду превазиђена. Међутим, пошто већ подвајања постоје, она ће показати ко је постојан међу вама. Под „по-

стојаним“ се у тумачењима често виде они које ће у Дан Суда изаћи из свега као оправдани за оно чега су се држали (уп. 1. Кор. 3, 13; 2. Кор. 10, 18). Иначе је есхатолошки призив формулације евидентан (апокалиптичко „треба“). Међутим, могуће је да Павле овде мисли на оне који, следејући његовом учењу, не пристају на таква подвајања и не учествују у Цркви непримерним праксама. Постојани би могли бити они који су постојани у ономе што их је Павле поучавао, наиме томе да су на крсту Христовом обрисане разлике овога света који дели људе и да су сви једнаки пред Богом (Гал. 3, 27–28). Таква вера за последицу има извесне праксе, које сигурно нису оне које се догађају на коринтским сабрањима.

Подвајања и једномислије

Поделе и подвајање настају тамо где нема једномислија за које се Апостол Павле залаже. То једномислије није оно на које нас ова реч најчешће асоцира, а које је било парола најрепресивнијих политичких система. То је једномислије које је мотивисано једино вером у Бога откривеног у Исусу Христу и саможртвеном љубављу: „Нико нека не тражи његово, него сваки што је другога“ (1. Кор. 10, 24), баш као што и Господ Исус Христос није тражио оно што је његово него оно што је Другога: „*Зајмо нека је у вама истиа мисао која је у Исусу Христу*, који будући у обличју Божијем, није сматрао за отимање то што је једнак с Богом, него је себе понизио узевши обличје слуге...“ (Фил. 2, 4–11). Поделе и подвајања су у хришћанском разумевању света бесмислени и не треба да их буде. Само једномислије у љубави пројављује тајну Христа, баш као што изражавају, у духу Апостола Павла, речи познате из Свете Литургије: „Љубимо једни друге, да бисмо једнодушно исповедали Оца и Сина и Светога Духа“ (уп. такође 2. Кор. 13, 13).

Однос Бога и света и антропоморфност представе о Богу

Бог у митологији, философији и Библији

Бојан Бошковић

Библијско искуство Бога се не разликује од осталих превасходно по томе да ли је Бог један или постоји мноштво богова, већ по томе да ли је тај Бог различит од света.

Хронолошки, реч „бог“ се први пут појављује у приповестима древних народа, данас означеним техничким термином „митови“. С појавом философије у древној Грчкој, опис стварности уместо митолошког постаје појмован. То доводи до стварања другачије представе о богу насупрот митолошким („песничким“) представама о боговима. Међутим, поред бројних разлика, суштина, поистовећивање света и бога, макар на једном нивоу стварности остаје заједничка. Јединствен начин говора о Богу, јавља се у Библији.

Богови у митологији

У историји идеја постојала су разна тумачења митологије. У „веку позитивизма“ (19. в.) доминантно је било схватање митова као примитивне форме науке, која је преко философије еволуирала до „позитивне“, „природне“ науке. Овакво мишљење данас је углавном превлада-

но. Митологија, ипак, јесте најранији начин да се „објасни“ свет. Објашњавање ту не треба схватати онако како га схвата савремена наука, или пак философија. Ту се заправо ради о томе да се човек преко приповести повеже са оним ванљудским у свету који га окружује. Објашњење тако није рационална појмовна анализа као у философији, нити опис света прилагођен овладавању светом као у модерној науци. Митологија је начин древног човека да комуницира са светом који га окружује и од ког зависи.

Основно начело митологије је да оне појаве које својим трајањем, величином и значајем превазилазе људско биће учини таквим да је могуће да се људска заједница с њима повеже. Појаве које нису део света људи, кроз митове се уводе у људску

Представе о боговима у митологији имају следеће карактеристике: 1) богови су антропоморфни, будући да су персонификације космичких појава; 2) богова је много јер је космос сачињен од мноштва различитих појава; 3) богови су делови јединствене космичке целине.

заједницу. Оне постају део наратива и део људског говора, престајући тако да буду оно страно, оно нељудско, оно изван људског друштва.

Један од главних начина на који се то постиже је персонификација природних појава, нарочито оних веома важних и оних веома опасних по опстанак људи. Приписивањем људских особина природним појавама оне постају сличније људима и са њима је онда могуће комуницирати. Због тога је митологија повезана са ритуалима, религијом и магијом које су неизбежни део друштва која на митолошки начин перципирају свет. Религија и магија

прожимају сваки аспект живота древног човека.

За древног човека богови су бића која су персонификација природних појава и због тога су она углавном антропоморфна. За разлику од савремених персонификација у књижевности, овде персонификација није само стилска фигура, већ начин на који се доживљавају појаве у свету.

У најранијим митовима не постоји разлика између неке природне појаве и бога који се с њом доводи у везу. Не постоји разлика између нпр. Сунца и бога Сунца. Сунце јесте бог. На то указује и то што је у многим језицима термин за неку природну појаву истовремено и лично име одговарајућег бога.

Из оваквог схватања изводи се објашњавање света као целине. Богови – природне појаве се доведе у везу једни са другима по узору на односе у људском друштву. Постоје богови који су очеви, богиње које су мајке другим боговима који су међусобно браћа и сестре итд. На тај начин се ствара одређена хијерархија међу природним појавама. Такође, у већини митологија настанку богова претходе одређена бића. У грчкој митологији она се називају титани. Класичан пример овога је Хесиодов спис чији назив открива суштину древне космологије: Теогонија (Постанак богова). Свет и богови настају у једном те истом процесу.

Представе о боговима у митологији имају тако следеће карактеристике: 1) богови су углавном или потпуно антропоморфни, будући да су персонификације космичких појава; 2) богова је много (политеизам), будући да је космос сачињен од мноштва различитих појава; 3) богови су делови јединствене космичке целине.

Раздвајање богова од космичких феномена и њихова дели-

Старац Дана, фреска из Пећке патријаршије

мична независност од њих, у познијим стадијумима митологија, већ указују на кризу митолошког погледа на свет која отвара врата новом, појмовном начину мишљења – философији.

Бог и философија

Философија настаје из кризе митологије изазване многим чиниоцима. Један пример је да узајамно општење људских заједница доводи до сазнања да се различите представе о боговима односе на исту природну појаву, што изискује превладавање наивног поистовећивања бога и појаве. Принцип силе, бог

јачег је „истинитији“, није увек могао да превлада.

Философски начин мишљења и говора, који свет објашњава помоћу појмова мање или више апстрактних, није одмах резултирао одбацивањем митолошких представа о боговима. Оно ступа на сцену тек са Ксенофаном из Колофона (око 570–475. пре Хр.). Философи који претходе Ксено-

Карактеристике бога у философији су: 1) бог је један – он је вечни свепрожимајући принцип из кога све потиче; 2) он није антропоморфан, већ безличан и апстрактан; 3) бог је мање-више идентичан са целином свега постојећег.

фану покушавају да одговоре на важна питања која су постављана у митовима, као што је питање о ➔

пороку космоса. На ово питање они не одговарају наводећи родослове богова и титана као што се чинило до тада, већ покушајем анализе стварности. Талес, који се углавном сматра првим филозофом, закључује да је почело (грч. *arhē*) свега – вода.

До тог става долази уочавајући присутност воде у природи и њен значај за сва жива бића. Већ следећи филозоф Анаксимандар размишља апстрактније и као *arhē* наводи *apeiron*, што би се могло превести као „неограничено“ и као „неодређено“. За све ране филозофе, који се баве питањем почела света, је заједничко да постоји нешто што је непроменљиво и вечан из чега све потиче.

Ксенофан чини следећи корак, изједначавајући појам почела и појам бога. Он тако критикује митолошке представе као пуке људске пројекције, неадекватне за опис бога како га он схвата. Он одбацује антропоморфизам и говори о томе како је смешно што се богови различитих народа физички разликују као и представници тих народа. Овде се поред антропоморфизма критикује и то што представе о боговима нису универзалне, него припадају само одређеним групама људи. Даље, он критикује и морал богова, какав је описан у митовима, затим то што се крећу, а такође и то што их је много.

Ксенофан тако одбацује митолошки политеизам и промовише једног свеприсутног, вечног бога који нипошто није антропоморфан. Он каже да је бога боље замишљати као једну свепрожимајућу куглу.

Већина филозофа није ишла Ксенофановим путем по питању потпуног одбацивања митолошких представа о боговима. Али већина њих јесте о богу размишљала слично као Ксенофан,

признајући једног бога, мање или више изједначеног са космосом, при томе прећуткујући или покушавајући да асимилију политеистичка веровања.

Овај процес „еволуирања“ политеизма у неку врсту „пантеистич-

Сличност Бога Библије са митолошким је у томе што он има одређене антропоморфне црте. Са философским богом повезује га то што је Он један, што је вечан и беспочетан. Задржавање одређеног „антропоморфизма“ открива да Бог о коме се говори у Библији није пуки апстрактни, разумски појам.

ког монизма“ је присутан свугде где је неко многобожачко друштво прешло са митског на појмовни дискурс. То важи за древни Египат, хеленистички свет, а данас је још увек присутно у хиндуизму. То веровање је следеће: постоји једна врховна стварност од које све потиче, а богови су само њени аспекти или атрибути.

Бог философије, дакле, има следеће карактеристике: 1) бог је један – он је вечни свепрожимајући принцип из кога све потиче; 2) он није антропоморфан, већ је безличан и апстрактан; 3) бог је мање-више идентичан са свекупношћу свега постојећег.

Преласком са митолошког на философски дискурс, бог губи на сличности са човеком, али основно поистовећивање бога и космоса ни у философији није превладано. То остаје да важи како за неоплатонистичку тако и за сваку другу философију на коју библијско искуство Бога није утицало, или се оно одбацује, као нпр. код Спинозе, или се подређује философском систему као код Хегела.

Бог Библије

За разлику од философије и развијеног политеизма, где се

ради само о другачијем опису стварности, у Библији се ради о једном потпуно другачијем искуству Бога. Најстарије књиге Библије о Богу говоре на начин који је сличан митолошком, који је био преовлађујући у време када су оне настале.

Сличност са митологијом је у томе што Бог има одређене антропоморфне црте. Са философским богом Бога Библије повезује то што је Он један, што је вечан и беспочетан. Задржавање одређеног „антропоморфизма“ открива да Бог о коме се говори у Библији није пуки апстрактни, разумски појам.

Библијски извештај о стварању, не мењајући начин говора карактеристичан за митологију, уводи револуционарно и јединствено учење о једном Богу који слободно, својом вољом ствара свет који до тада ни на који начин не постоји.

Слобода и воља, као „антропоморфни“ појмови, нису могли наћи адекватно место у обликовању философског појма Бога. Због тога није могло бити превладано поистовећивање Бога и света, односно није се могла развити идеја о потпуној трансцендентности, другости и независности Бога у односу на свет.

Закључак

Библијско искуство Бога се не разликује од осталих превасходно по томе да ли је Бог један или постоји мноштво богова, већ по томе да ли је тај Бог различит од света. Неке црте библијског Бога, које би могле бити схваћене као пуки антропоморфизам, заправо омогућују да се Бог Библије опише као од човека и света потпуно различит, али истовремено и човеку и свету близак. ■■

Библијско воће: урма

Милена Стефановић Саји

Урма је пустињско воће које расте у облику великог грозда на урминој палми, дрвету које је карактеристично за Блиски исток и краси пејзаже пустињских оаза. У Библији се помиње преко педесет пута у различитом контексту. Једина је воћка која може човеку да помогне да преживи у пустињи. Отпорна је на кварење због високог садржаја шећера, феноменалног укуса и сигурно, према историјским изворима, неизоставна на дугим путовањима. Караванским рутама. Као и данас.

Урме су биле и важан састојак свакодневне исхране пустињских отаца и мати, који су водећи интензиван духовни живот, живели од воде, хлеба и урми, а од палминог лишћа и грања правили одећу и плели корпе.

Према предању, Св. Онуфрије је, живећи у пустињи, преживљавао на урмама са палми, испод чијег хлада је имао обичај да се одмори. Урме представљају значајно воће у Пахомијевом правилу, које је утицало на касније генерације монаха и тако постало карактеристично воће за већину византијских монашких трпеза због аскетске праксе. У монашком правилу Св. Теодора Студита у IX веку помиње се урмино вино.

Оаза у пространству пустиње представља микрокосмос где цвета живот. Палме се окупљају тамо где је „врт заливен“, земљиште влажно, јер траже доста воде која подземним токовима путује дубоко испод површине (Ис. 58,

11). Карактеристични аспекти као што су: обиље освежавајућег воћа, усправан раст високо нагоре и увек усправни свежи зелени листови на врху, чине пред-

услов одређеног симболизма који их карактерише. Прво помињање палми у Ст. Завету представља догађај у коме према Божијем обећању, у току преласка пустиње, Мојсије са народом стиже у Елим, где постоји дванаест извора и седамдесет палми (Изл. 15, 27; Бр. 33, 9). Број седамдесет је број који има свето значење и представља савршени духовни поредак. У пустињи је урма добар знак, а број извора воде одговара броју израиљских племена, што значи бригу и благослов Божији; и поредак који је основан кроз дејство Светог Духа, путем живе воде (из-

ворске) што гаси жеђ, коју даје Христос (Јов. 4, 10.14; 7, 37).

Урмина палма је симбол праведника обасутог Божијим благосло-

2

вом. У Псалму 92. (12–15) праведник се „зелени као финик“ (= лат. палма, *phoenix dactylifera*) и „као кедар на Ливану узвишује се“.

Палма и кедар обично не расту једно поред другог, јер воле другачију климу. Међутим, они се надопуњују, јер према тумачењу, снага коју симболише кедар без праведности може да води ка тиранији, а праведност без снаге је слабо одржива. Снаге коју даје Господ (2. Кор. 12, 10).

Палма увек расте усправно, без обзира на околности, и погодан је симбол праведника. Зелена је и Бог чини да она узрасте. Као што праведници узрастају и дају духовне плодове, увек свежи као зелени палмини листови (1. Кор. 3, 6). Праведници Господњи обележавају извор живе воде за жедне (Јер. 17, 8).

У старини, урма је називана „хлеб пустиње“ због своје високе хранљиве вредности и лековитих својстава. Узгаја се преко 4000 година, од Египта до Месопотамије и шире, а према фосилним налазима датује се још дубље у прошлост. Место порекла овог коштуњавог воћа није лако утврдити услед ране култивације, али се претпоставља да је то територија

данашњег Ирака, где богато рађа. Древни је симбол Дрвета живота.

Палме цветају у марту и тада се врши опрашивање. Палмино дрво постоји као мушко и женско, које је воћно. Касније доноси плодове, а након једног века продуктивност почиње полако да опада. Урма даје слатки сок који се користи за прављење ферментисаног вина.

Придавање значаја култивацији урмине палме се огледа кроз сачувани сиријски рељеф (сл. 1).

Древним Египћанима палма је представљала бесмртност, њене плодове користили су за вино и храну, а стабло им је послужило као инспирација за стубове који евоцирају на Дрво живота. Веровали су да упориште, оса света, пролази кроз палму и тако су настали први стубови у историји.

Стари Хелени су је називали „воћем богова“. Од њиховог назива потиче име датула (грч. δάκτυλος, прст) због издуженог ваљкастог облика.

Библијско женско име Тамара настало је по урминој палми (корен речи *tamar*, стоји усправно; јевр. *timora*, за палмолики пиластр). Лепа кћер цара Давида звала се Тамара, тако да име представља симбол лепоте и елеганције

(Пост. 38, 6; 2. Сам. 13, 1; 14, 27).

Палма се појављује као орнаментално дрво. Поред херувима (који представљају симболичну Божију манифестацију) уцртана су палмина дрвета на зиду Соломоновог храма, на вратима храма и унутар храма око прозора (1. Цар. 6, 29; Јез. 41, 18.20.25).

Урма је део понуде првог воћа, првих плодова (Пнз. 26, 1–11; 2. Дн. 31, 5; Пнз. 8, 8; мед – подразумева се урма).

Народно весеље употпуњавају урме и друго воће са лепих дрвета за празник сеница (Лев. 23, 40).

Хлад палме служи за становање (Суд. 4, 5).

Јерихон је назван „град палми“ (Исл. 34, 3; Суд. 1, 16).

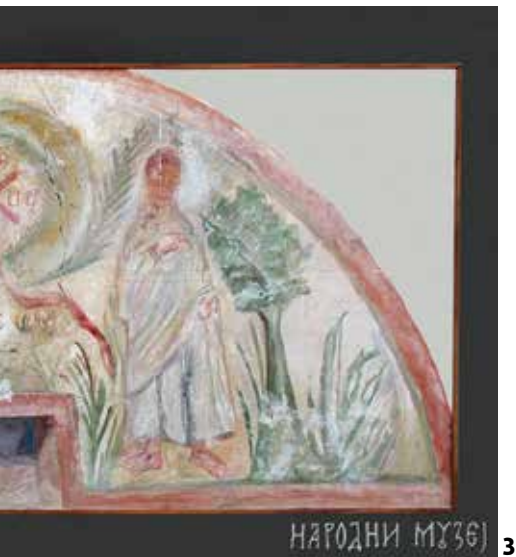
У Соломоновој Песми над песмама (односи се на Цркву), палма симболише плодност, дуговечност и берићетну старост (Пнп. 7, 7–8).

Казна се врши преко усахлог воћа (Јл. 1, 12). Изглед идола се упоређује са палмама, јер стоје усправно и не говоре (Јер. 10, 5).

Палмина грана

Зимзелена грана свуда је симбол победе, успона, обнављања

и бесмртности, а палмина је и хришћански амблем васкрсења, тријумфа над смрћу (Отк. 7, 9).

Јеврејски празник сеница, поред урми, прославља се уз палмине гране (Лев. 23, 40, 42–43; Нем. 8, 14–18), које се користе као грађа за скровиште, у спомен на време проведено у пустињи. За време празника посипана је вода и упућиване молитве за кишу.

Палмина грана има значајно место у хришћанском култу победе. Представља га празник Цвети, који прославља Христов свечани улазак у Јерусалим, када је дочекан древним јеврејским поздравом намењеним цару (Мт. 21, 10). Читава иконографија уласка то представља. Долази на магарици (као пророк), пред Њега су изашли људи и деца, дочекавши га са одрезаним палминим (и маслиновим) гранама које су ношене и простиране по путу, уз одећу, где палмине гране представљају префигурацију Христовог Васкрсења. То није био улазак као много пута пре.

У хришћанској иконографији, палма са гроздовима може да буде декоративни симбол или је део композиција у којима због своје симболике употпуњује концепт победе (сл. 2).

Слике

1. Рељеф на ком је приказано опрашивање женске палме поленом из цвета мушке палме, 2500 година пре Христа
2. Поворка мученица, светитељки са венцима у рукама, у наглашеном ритму смењивања са палмама – *spiritus rector*. Црква Сан Аполинаре Нуово, Равена, 526. г.
3. Фреска из гробнице са представама Св. Петра и Павла, IV–VI век. Са недавно приказане изложбе у Народном музеју у Београду „Касноантичка некропола у Јагодин мали“
4. Христос предаје кључеве Св. Петру, Маузолеј Санта Констанце, Рим, око 325. г.

Појављује се и као погребни амблем код раних хришћана у Риму, знак бесмртности, тријумф мученика над смрћу, божански благослов, ознака раја.

У овом контексту, палме се могу видети на фрескама у ранохришћанским гробницама Јагодин мале у Нишу, које је проучавао Лазар Мирковић, а које имају паралелу са уметношћу римских катакомби. Појављују се како окружују христограм и чине венац, део су композиција поред Св. Петра и Павла или светитеља у рају који се моли за умрле и сахрањене у гроб-

ници окренут ка христограму или се ред палми са дрвећем налази иза оgrade раја (сл. 3).

Две мозаичке представе у Риму из средине IV века (сл. 4) представљају композиције у којима Христос са ореолом предаје закон и кључеве Св. апостолима Петру и Павлу. Урмине палме нису ту само да би представиле природно окружење, већ рај и тријумф хришћанства. ■■

Црква Св. Преображења Господњег на Златибору, детаљ са улаза у порту
(фото: Снежана Крупниковић)

Емпатија као емоционална интелигенција

Саша Велимир

У савременом свету честа појава је пасивно посматрање туђе невоље или необазирање на особе које су у тешкоћама и којима је туђа помоћ неопходна. Саосећање и алтруистичко понашање у том случају су од превасходне важности. А спона која нас све повезује је способност емпатије. Способност емпатије је веома важна за целокупни живот човека. Она представља основ свих друштвених вештина.

По дефиницији „саосећајност је препознавање емоције других, њихова анализа, видети из перспективе других“. А емпатија је

„лична врста саосећања, способности уживљавања у емоционално стање друге особе и разумевање његовог положаја“. Док се под алтруистичким понашањем подразумева „понашање чија је намера да се улажући напор и подносећи неку жртву, другоме помогне“ (Latan I Darli), или је то „понашање које почива на емпатији за другом особом, а која нама омогућава да знамо шта други доживљава и да претпостављамо да ће наш поступак изазвати код другог задовољство, а и нама самим бити пријатан“ (Aronfreed).

Питање алтруистичког понашања током развоја социолошке и психолошке дисциплине дуго је био у сенци услед усмеравања пажње на друге ствари. Алтруизам покреће пре свега пажњу на философска и етичка питања. Оваква врста односа пројављује се на индивидуалном нивоу, међутим, неопходна је и на нивоу друштвеног устројства, стога у већини држава постоји кроз одређени државни систем, институције којима је циљ помоћ онима који су у невољи.

Пасиван однос према некоме у невољи може бити последица на-

чина живота у савременом свету, живота у великим градовима и последица рада средстава масовног информисања, где се континуирано презентује насиље, које нам изгледа као нормална појава, на коју у ствари постајемо неосетљиви. Међутим, прецизнијим истраживањем утврђено је да зависи да ли ће се алтруистичко понашање манифестовати од неколико чинилаца: од карактеристика ситуације, понашања других особа, социјалних норми (норми понашања) и особина личности. Битан је и степен напора и жртвовања везан за давање помоћи.

Понашање других представља модел за властито понашање, честа је дифузија одговорности јер појединац сматра да није сам обавезан да помогне, него су ту и остали. Затим, ту су и друштвене норме које, између осталог, задржај имају морално обавезивање на помагање другима. Оне су саставни део васпитног система, део многих идеологија и разних религиозних учења. Значајне су због одржања и функционисања људских заједница. Утврђено је да постоји и значајна веза између алтруистичког понашања и одређених црта личности. То су пре свега: развијено осећање одговорности, заинтересованост за добро других, развијена моралност и несебичност.

Одавно је познато да постоји више врста интелигенције, међу којима су просторна (сналажење у простору), говорна (речитост, вештина говорништва), математичка (надареност за бројке), музичка (таленат за музику), апстрактна (општа или генерална). Емоционална интелигенција подразумева способност разумевања, осећања и неку врсту саосећања. Психолог Данијел Големан (Daniel Jay Goleman) је у својој књизи *Емоционална интелигенција* 1995. године увео нови појам – емоционална интелигенција, а реч је о способности разумевања осећања, и својих и туђих. Наиме, ради се о самосвести, самомоти-

вацији и самоконтроли. Саставни део емоционалне интелигенције чини емпатија, способност да препознамо властита осећања и осећања других. Стручњаци тврде да уз вежбу свако може постати емоционално интелигентан, пре свега кроз освешћивање властитих осећања.

По истраживањима стручњака, емпатија се јавља природно код велике већине деце, међутим на њој је неопходно и радити. Од малена децу треба учити саосећајности, где ће им родитељи послужити као први узор и пример. Како њихове перцептивне и спознаје способности постају зрелије, деца све више уче да препознају различите знакове емоционалне патње других и способна су да ускладе своју забринутост са примереним понашањем.

Тако је и по питању алтруистичког понашања. Порекло бриге за друге неки научници виде у урођеним тенденцијама друштвености, или урођеној симпатији и емпатији према другима. Тумачи се и да је извор алтруизма у родитељском, посебно материнском инстинкту. Урођена тенденција за помоћ и заштиту младунаца је основа племенитости, љубави према другима и добрих намера. Осећај нежности према свом детету се шири на свако младо биће, па и на свакога ко се нађе у невољи и потребна му је помоћ. То све представља једну визуру порекла алтруизма, док другу представљају заправо различите врсте социјалног учења, као што су и остале форме просоцијалног понашања. Може се рећи да се алтруизам и поред урођених основа развија путем учења и дејством разних услова.

Алтруистичко понашање је код неких израженије него код других, и било да је порекло овакво или онакво, суштина је да су разлике пре свега у „стицању“, односно у учењу алтруистичког понашања. Настојање да се развије овакав вид понашања постоји у сваком друштву.

И оно се учи путем различитих врста социјалног учења, не би ли постало карактеристичан начин понашања. Социјално учење се пројављује превасходно давањем примера и учењем по моделу. А пре свега за алтруистичко понашање је неопходно развијати осетљивост за туђе потребе и одговорност пред самим саомом за властите поступке, стога дати модел треба ширити и личним примером. На развој емпатије можемо утицати спонтаним делима нежности, укључивањем у рад добротворних организација, искреношћу, а највише позитивном емпатијском атмосфером у породици. Ово су најбољи начини за подстицање бриге о другима и за друге. Разговор, топла реч и осмех пуно вреде, поготово оне које је у проблему. Делити нешто са неким је право богатство.

Оно што је битно истаћи је и то да општа интелигенција није нужно повезана са емоционалном, јер понекад високо интелигентним особама на водећим местима недостаје разумевање туђих мотива, настојања и тежњи, односно недостаје им саосећање.

Као што смо рекли, усвојене друштвене норме и црте личности представљају диспозиције за алтруистичко понашање. Међутим, један од основних предуслова за саосећање са другим је и момент када су наше личне потребе задовољене, под тим се пре свега подразумева када смо безбедни и смирени. А управо се темељи на самосвести и самоспознаји.

Саме речи и мисли некада могу бити довољне, међутим некада је потребно прећи са њих и на дела. То не треба да се сведе на декор, већ преузимање конкретне акције. Ако желимо да друге учинимо срећнима, одговор је у – саосећању. Такође, ако желимо да сами будемо срећни, решење је у саосећању. На тај начин успостављамо хармонију са самим саомом, али и са ближњима. ■■

Прилог за биографију српског Патријарха Павла:

Гојко Стојчевић, секретар Хора студената Православног богословског факултета

др Александар Раковић

Гојко Стојчевић, будући Патријарх српски Павле, је у септембру 1936. уписао редовне студије на Православном богословском факултету (ПБФ) Универзитета у Београду. Одмах по упису студија се укључио у Хор студената Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

Хор студената ПБФ је основан 9. новембра 1931. а покровитељу је био српски Патријарх Варнава. Хор је имао обавезу наступа на свим бденијима и литургијама у београдској Саборној цркви. Оснивач и председник хора био је професор ПБФ Душан Глумац. Поред уобичајених наступа у Саборној цркви, хор је током првих година рада изводио концерте у Београду, у свом одмаралишту на Вису и другим деловима Југославије, певао на опелима. Према записнику са заседања управе хора, који се налази у архиви Православног богословског факултета, стичемо слику о раду хора и улози коју је Стојчевић имао као други тенор. Био марљив и ревностан члан па му је одобрено бесплатно летовање на Вису.

Према изричитој жељи бившег директора Београдске опере, композитора Стевана Христића, Хору студената ПБФ је припала част да 5. априла 1937. на Коларцу премијерно изведе Христићеву *Литургију за мушки збор*. Хором је том приликом дириговао

млади Војислав Илић. Концерту су присуствовали Христић, Патријарх српски Варнава и још петорица српских епископа. Коларац је тога дана био препун „одабране београдске музичке публике“. Извођење је од стране стручњака оцењено као веома успешан музички наступ, а управа хора је сматрала да је успех био и „друштвени и морални“.

Композитор Милоје Милојевић је у београдској *Полицији* 7. априла 1937. написао да Христићева *Литургија* „заслужује пажњу“ и да ју је аутор посветио Патријарху Варнави. Милојевић је оценио да је Хор студената ПБФ „у озбиљној форми, пун, сочан у звуку, и очигледно свесно предан једној мисији која је исто толико културна колико је и хришћанска“. Додао је да је овај хор „певачко тело на које смо и треба да рачунамо у нашој акцији за обнављање наше православне црквене литературе. Уколико се интензивније буде бавио интерпретацијом озбиљних музичких дела, утолико ће се и његови солидни квалитети све више утанчавати, диференцирати“. Милојевић је веома похвалио Војислава Илића „који се развија све солидније и постаје нада оних композитора који рачунају на обавезан хришћански однос према њима од стране црквених људи, јер се интересује црквом“. За Илића је рекао и да „води хор

са инстинктом, и његов начин дириговања има јасну форму“. Доцније се показало да је овај наступ био врхунац у каријери Хора студената ПБФ.

Понет успехом у Београду, Хор студената ПБФ је заказао концерте у Загребу и Новом Саду. Међутим, ова два наступа која су одржана у мају 1937. нису добро прошла. Сматрано је да су за неуспех у Загребу били криви организациони пропусти, а за лош утисак у Новом Саду неадекватан наступ хора. Велика југословенска турнеја о којој је тада размишљано (Београд, Загреб, Љубљана, Сарајево, Мостар, Дубровник, Котор, Цетиње, Краљево) није остварена.

Слушаоци београдског радија тражили да наступи Хора студената ПБФ на литургијама буду преношени путем радио-таласа. Хору су за ово хонорар дали београдски радио и Црква Ружица. Током 1938. наступи су углавном били сведени на бденија у Саборној цркви и радио-преносе из Ружице. Већих концерата није било. Није било материјалних средстава за ангажовање професионалног диригента па се то осетило на увежбаности.

Преданост хорским активностима донела је Стојчевићу почетком школске 1937/38. чланство у управном одбору. Био је једини студент друге године у управи хора, док су остали били

Грб Хора студената ПБФ (Архива ПБФ)

Индекс Гојка Стојчевића (Архива ПБФ)

студенти старијих година. Вредни чланови хора су награђивани финансијским средствима за летовање. Један од награђених је био и Гојко Стојчевић чиме је његова марљивост поново потврђена. Већ у октобру се на нашао на месту заменика секретара хора, а 22. новембра 1938. је изабран за секретара хора. Ревност на хорским пробама била је очигледно разлог за његово напредовање јер на седницама управе и скупштинe хора није узео реч пре 23. новембра 1938.

Међутим, када је 23. новембра 1938. узео реч, није био благ. Супротставио се Глумцу и стао је у заштиту диригента Пишчевића. Стојчевић је рекао да Глумац „нема право у своје име да тражи да се нешто учи или не учи“, односно да наређује. Глумац му је узвратио како „има право да хор претставља у свакој прилици и да од диригента тражи да му се покорава и поступа према његовим захтевима“. Још неки студенти су стали у заштиту диригента, а Глумац им је запретио: „Хор има да бира: или ја да идем или он. Компромиса не може бити.“ Ни након неколико дана Стојчевић није променио мишљење. Глумац му је љутито рекао како „није дошао да се с њим препире и да му доказује оно шта он има а

шта нема право“. Након притиска других чланова хора Глумац је прихватио да Пишчевић остане. Будући да му је била повређена сујета, Глумац није престајао да врши притисак на Стојчевића.

Погођен Глумчевим односом према њему, Стојчевић је 24. априла 1939. поднео оставку на место секретара. Рекао је да је на једној од претходних седница „увређен и да не жели више остати у Управи“. Глумац му је одговорио да је био „изведен из такта“ и позвао га да повуче оставку. Стојчевић је одговорио како је „ствар зрело промислио и да од оставке не одустаје“. Глумац је потом позвао управу хора да оставку не прихвати, „а секретар да се замоли да на свом досадашњем месту, у интересу хора остане и надаље“. Глумчев предлог је усвојен и Стојчевић је остао на месту секретара. Након ових расправа Глумац није више вршио притисак на Стојчевића. Изгледа да су односи изглађени на обострано задовољство.

Стојчевић је био међу педесеторицом чланова Хора студената ПБФ који су крајем априла 1940. отпутовали на узвратну турнеју по Бугарској (Софија, Пловдив, Стара Загора, Трново). Управа хора је известила да је имала успешне наступе, али да је због стал-

них издатака финансијски слабо прошла. Хор је у Бугарској извео следећи репертоар: *Возбранај војводе* Стевана Мокрањца, *Достојно јест* Корнелија Станковића, *Тебе Боја хвалим* Стевана Мокрањца, *Иже херувими* Милоја Милојевића, *Свјатии Боже* Стевана Христића, *Прва руковеш* Стевана Мокрањца, *Понуда грајоја* Јакова Готовца, *Хеј шрубачу, с бојне Дрине* Јосифа Маринковића, *Појди, појди мамо* и *Черњеј Горо*.

Последња седница управе хора одржана је 1. априла 1941. када је констатовано да су многи студенти мобилисани ради одбране Краљевине Југославије од нацистичке претње. Стојчевић је августу 1940. отишао на шестомесечно одслужење војног рока, колико су служили кандидати за свештенство и монаштво. Одмах потом је мобилисан у југословенску војску. На ПБФ је дипломирао 9. октобра 1942. Просек његових оцена на студијама износио је 8,91. Стојчевић је, дакле, био одличан студент.

Гојко Стојчевић (будући Патријарх српски Павле) се приказао као вредан члан Хора студената ПБФ. Као секретар хора бранио је свој став и улазио је у расправе са председником хора Душаном Глумцем. Из несугласица са Глумцем је изашао као победник. ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (26. део) –

Тито са сарадницима у Дрвару маја 1944.
(извор: wikipedia.org)

Хватао живе језике

Анђоније Бурић

– Нисам ја тај Јосип Броз – рекао је Тито у Бечу
кад су, после 53 године, хтели да му уруче Орден за храброст –

Две круне по заробљенику

– Наша дивизија пошла је у Добруцу, у борбу против Бугара, Турака и Немаца. И у тим жестоким борбама положила је испит храбрости, надмећући се у јунаштву са српским официрима, који су дошли са Крфа...

После седмог јуриша Бугара на наше положаје, ја сам тешко рањен. Каква је то била битка, види се и по томе што су у њој погинула оба команданта пука: наш, пуковник Милорад Матић, и бугарски, пуковник Иванов...

На том положају код Кокарце, у силовитом противјуришу, сви колико нас је било, Срби, Хрвати, Словенци, Чехословаци запевали смо песму „Ој, Србијо, мила ма-ти, увек ћу те тако звати...“ Ето, такви су били добровољци и тако су гинули за нашу општу ствар...

Лујо Ловрић је у бици на Добруци изгубио оба ока. Преживео је ране и вратио се у своју земљу. Умро је 26. новембра 1987. године. На својим поноситим грудима носио је – 29 ордена, међу њима две Карађорђеве звезде с мачевима, Орден француске легије части, Орден Суворова, три

ордена Белог орла с мачевима, чехословачки Орден Белог лава с мачевима, највише румунско одликовање Орден Светог Михаила Витеза, руски Орден Свете Ане...

Ето, тако су се за општу ствар борили Хрвати који су знали какву су несрећу и какав ропски јарам донели хабзбурговци словенским народима.

Али, руку на срце, борио се и Броз. Борио се мушки, јуначки, готово до последњег даха, све док му један Черкез није забио копље у леђа.

Пре рањавања и заробљавања – увелико се прославио хватањем

„живих језика“. Доћи до „живог језика“ могли су само најкуражнији, највештији и најјачи војници. Привући се непријатељевим положајима, изненада, на препад, зграбити војника, боље је, разуме се, ако је официр, онесвестити га, набацити на плећа, или му ставити нож под грло и довести га у своју команду. Ту, пред туђом војском, „живи језик“ проговори: колико их је на положају, где су друге, веће снаге, где је артиљерија, какав је морал војника – укратко све оно што веома занима другу зараћену страну.

Тим подвизима на руском фронту прославио се фелдвел Јосип Броз. И не само што се прославио него је, тако, и новац зарађивао.

Кад год су у команди пука и дивизије сматрали да им је неопходан „живи језик“, Броз је био спреман да изврши заповести. У то време Брозу је била 23. година, па је разумљива његова смелост и сналажљивост. Годио му је, свакако, и то што је био најмлађи наредник-водник у пуку.

И тако, командант оком, Броз скоком. Ето, безмало, за час неопрезног руског заробљеника у аустроугарској команди.

После, зна се, исплата за „живи језик“: две круне! Али, круна на круну, заробљеник до заробљеника, накупи се... И круна и заробљеника. Да није било оног Черкеза и његовог копља – било би више круна.

Царска каса није била шкрта према одважном фелдвелу. Ни команда није била шкрта у додели одликовања.

Орден остао неуручен

Орден је заслужио раније, још док је био на српском фронту, али никако да га уруче. Како је, у међувремену, Броз пао у ропство, орден и указ о њему остали су у Бечу. Чекала се прилика. Сломом Централних сила, распадом Ау-

Сведочење доктора Рајса

Стид једног Пруса

Наш велики и незаборавни пријатељ, др Арчибалд Рајс, био је у срећној прилици да упозна многе знамените људе у Србији – старог краља Петра, његовог сина, престолонаследника Александра, све српске војводе, генерале, многе комите и њихове старешине, као што је био војвода Вук и многе друге личности. На ватреном положају близу Лознице Рајс је упознао једног пруског официра, некадашњег потпоручника, потоњег српског генерала Павла Јуришића Штурма. Ратник од заната, млади Јуришић је још 1870. напустио Прусе са жељом да се на страни Турске бори против Русије. Међутим, кад је стигао у Београд – остао је у њему. Прихваћен у српској војсци, прошао је с њом све ратове и стекао чин генерала.

„Штурм је“ – пише Рајс – „постао угледни генерал Јуришић, ађутант краља Петра. Он се поносио победама његове јединице у балканским ратовима. Висок, румен, веома војничког држања, он још има нешто у себи од пруског официра, али је зато његова душа постала – српска...”

Посматрач неутралне Швајцарске, угледни научник др Рајс, и бивши пруски официр, а тада српски генерал Јуришић, разговарали су и о зверствима која су у овим крајевима починиле аустроугарске трупе.

– Ја то не разумем – рекао је генерал Јуришић Штурм. – Немогуће је и појмити толика зверства Аустро-Мађара у Србији и толика злодела Немаца у Белгији! Кад би моји стари другови из 1870. знали шта раде њихови синови и унуци – они би се у гробу преврнули. Човек би морао да се сматра – постиђеним. Ово је нечувено. Убијати мајке и децу! Срамота. И грех пред Богом!

строугарске монархије, стварањем нових држава, међу којима је била и Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца – све се прекинуло.

Ипак, орден за фелдвелу Јосипу Брозу био је на сигурном месту.

И, ево, са закашњењем од 53 године, указала се згодна прилика да се, најзад, уручи орден. Било је то у фебруару 1967. године, када се Јосип Броз Тито нашао у главном граду Аустрије, боравећи у њему од 13. до 17. фебруара.

Његови домаћини су, том приликом, хтели да му уруче тај орден. Тито је, међутим, одговорио да је то нека грешка, да је то неки други Јосип Броз.

Приликом Брозовог погребља, у мају 1980. године, ношени су сви његови ордени, али је спикер Аустријске телевизије, који је био на лицу места, обавестио ТВ гледао-

це да једино недостаје аустријски орден, први орден који је Броз задобио за испољену храброст на српском и руском фронту.

Орден је, дакле, остао у Бечу.

Није потребно нагађати разлоге који су навели Брозу да не прихвати овај орден. Као проницљив човек, брзо је закључио да би га то компромитовало у српском народу, јер би тиме било откривено оно што су и он и његови најближи сарадници ревносно скривали – да је као аустроугарски фелдвел учествовао у Церској и Колубарској бици. Тиме би, истовремено, прихватио и одговорност за геноцид над српским народом који је у августу 1914. године и касније починила његова 25. регимента 42. дивизије.

– наставиће се –

– Пре сто година –

Почетак 1915. године

Живораг Јанковић

– И ван рата се показује колико су Срби у поређењу са Бугарима неспособни за осмишљен, упоран рад... –

У 1915. годину се улази са осећајем олакшања, без обзира на све жртве и напоре и што земљом хара епидемија. Подсећа то много на крај прве (1804) устаничке године за време ратовања Црног Ђорђа. И тад се мислило да прогоном Турака са терена долази и ослобођење.

Код потоњих генерација, као и код самих учесника, кад је у питању ово време, пажња се углавном односи на други (страдални) део године, по многоме сличан исто тако ужасној 1813. О могућности поновне 1813. Пашић размишља још током повлачења пред Колубарску битку претходне године и моли савезнике да се то не деси. Занимљиво је како под утиском страдања с краја године ретко ко говори о првим месецима а очекивало би се обрнуто.

Прво поглавље славне *Српске шрилоџије* завршава се усликом: „Наредниче, наша је земља сада слободна...“ То је општи утисак, и што би се од њега бежало. Живи се у стању опуштене опрезности. Војска је углавном по логорима са дугим паузама ради кућних потреба. Илуструје то низ примера из забележених сећања. Савременици период мира различито це-

не. По једнима, он траје осам, а по другима десет месеци: „Војници су ишли на одсуство, жели жито и очекивану бербу кукуруза... Непријатеља се више нису плашили и са презривим осмехом говорили су о минулим догађајима... А они који су чували границу престали су и да пуцају на царске војнике.“

Бирографија своди рачуне о протеклом утрощку муниције – извештаји се по очекивању не слажу, с обзиром на прилике у којима су настали... Воде се истраге о несталим и угулим коњима, што људе посебно раздражује: „Идући пут да се запрегнемо ми и војници. Ако ко умре мање ћемо имати петљавине, него око једне кљусине.“

Већ крајем априла осећа се нелагодност и постаје јасно да неће бити онако како се мислило почетком године: „Изгледа да нам одмор овај и кантоман неће још дуго трајати јер се све сад журно припрема и попуњава... препоручује се штедња у храни, нарочито сточној, јер се она не да увозити са стране, но једино се да набављати из земље а то је количина мала.“

Под утиском тешког пораза Аустрију је захватио страх од продора српске војске у цен-

тралне области империје. Стога је први задатак команданта њене балканске војске означен као „спречавање упада српских снага у област монархије и то пре свега у правцу Беча и Будимпеште“.

Страх је био и сувишан и безразложен. Исцрпљени браниоци срећни што су протерали освајаче нису ни мислили нити могли мислити на неки удар преко дотадашњих граница. Мерећи „својом мером“ Аустрија тога није била свесна.

Питање је у какве би се све ризике против Србије Беч упустио да руска офанзива на Карпатама није одвукла сву његову пажњу на ту страну. Што је Србија имала времена за предах више је плод стицаја спољних околности него неког њеног деловања. Иначе, Србија као једини учесник у рату на страни савезника није у нову годину ушла са територијалним губицима.

„Идиличан живот... нерад, весеље, карте, пиће... банде коцкарске...“ Не чуди што је у приликама такве опуштености „напало око хиљаду избеглица и комита и направило чудо. Рањено око седамдесет војника и мртвих преко сто војника. Непримећени се привукли; после

омање борбе, заузму положај где су била два пољска топа и чета пешадије...”

И ван рата се показује колико су Срби у поређењу са Бугарима неспособни за смишљен упоран рад, а још мање за неку пропаганду. Кад српски посланик у Софији подноси доказе о упаду бугарских комита, од надлежног министра добија одговор да је то дело побуњеног домаћег живља незадовољног српском управом, а што се тиче нађених предмета из арсенала бугарске војске, то је по њему само део плена из ратовања 1913. године. Такав „одговор“ бугарског званичника затекао је нашег изасланика „неспремног“.

Чим прође криза јавља се низ „субјеката“ са жељом да делује по свом – Радикална странка, Црна рука, Бела рука, Врховна команда, Влада... Радикали не маре много Врховну команду, али Пашић поштује Путника: „Кад год је имао нешто да говори са старим војводом, он му је долазио лично и уважавајући увек војводине разлоге.“

Пашић, иако „на брду стоји“, није баш сигуран да је рат неизбежан. „Сви су изгледили да ће се овај рат продужити и у идућу годину те према томе снагу треба чувати за неочекиване догађаје...” Свестан је и боли га што се „са Србијом располаже као да је афричка колонија... Србији преостаје да се бори не само против Аустрије, већ и против својих савезника – да би заштитила своју груду и своје интересе“.

Права помоћ се и очекивала и стизала једино од Русије. Услед слабих саобраћајних веза изгледала је мања и „успорена“. Говори се о потребама од 80 вагона дневно а могло се дотурити само половина од тога. Посматрано из перспективе српског поимања и искуства тешко је било веровати да моћна и велика земља као Русија трпи оскудицу скоро

Ниш, ратна престоница Србије

у свему, а највише због недостатка оружја.

У Европи се већ срећу књиге о узроцима рата, са обе стране. Пишу и Немци и Французи. Већ тад код немачких аутора има доста – нетачног, фалсификованог, изврнутог што је само назнака оног што ће доћи касније. То долази и од оних људи који не би смели да крше правила своје струке и своде се на ниво пропаганде.

Има то одјека и у Нишу. „Књига нових пуно. Критички мораториум па се пише, преводи и штампа и чита, негледуш на гомили. Књижара Андрић, која је пре рата продавала само хартије и, постала изистинска књижара... Нишка станица је сада светско стециште и раскрсница. На устострученим шинама бескрајни редови вагона... Огромне звери локомотиве пукћу... Говоре се сви европски језици. Из Русије из Румунске, из Грчке и из Бугарске у Европу... води пут преко Ниша. И ми смо некако поносни на то... Ниш се осећао тако ‘мирнодопски’ да су учестала и венчања. И то она права не ратна. Она са сватовима...”

„Странци су гледали не без чуђења како на све стране, по кафанама, улицама, перонима же-

лезничких станица... Официри, свештеници, државни чиновници и обични људи, без обзира на разлике које су их делиле чиновима и друштвеним положајем, заједнички седе, стоје, шетају и расправљају о политици, често грде Владу...” Била је то вертикала српске стварности коју странци одмах запажају још од средине 19. века. Не чуди што се у малој земљи „сви интересују за политику“. Отуда и утисак да је Србија земља једна од најдемократичнијих на свету.

У општем заносу и обузетости патњом не гледа се на страдање Срба ван области тадашње краљевине, који су још увек у саставу Аустрије. Мноштво недужних по логорима страда и умире од глади и болештина. Трећег фебруара у Сарајеву су погубљени осуђени за учешће у атентату: Данило Илић, Вељко Чубриловић и Михаило Јовановић.

Питање је колико је познато да је химна након албанске голготе васкрсле српске војске „Тамо далеко...” у својој почетној верзији певана у Призрену још маја месеца 1915. године:

„Далеко тамо,
Далеко крај мора,
Тамо је село моје,
Тамо је љубав моја...”

Ален Бадју са Николом Трунгом

Похвала љубави

Превела са француског
Оливера Миок
Нови Сад : Адреса, 2012
99 стр. ; 17 cm
ISBN 978-86-86761-68-2

Књига Алена Бадјуа *Похвала љубави* бави се пре свега темом љубави у класичном љубавном пару и настала је из јавног интервјуа, одржаног 14. јула у оквиру позоришног фестивала у Авињону, у ком је Бадјуов саговорник био Никола Трунг. Текст је потом дорађен од стране аутора, тако да су одговори продубљени али је сачувана првобитна форма и динамика интервјуа. Бадју своје разматрање теме љубави започиње констатацијом да је љубав данас угрожена. Угрожена је опседнутошћу данашњег света безбедношћу, жељом да се ризик по сваку цену избегне, а пошто се љубав перципира као ризично понашање, то рекламна пропаганда естаблишмента настоји да наметне „безбедну концепцију љубави“. Пример који Бадју наводи су пароле са веб-сајтова за упознавање: „предајте се љубави без ризика“, „можете бити заљубљени а да не патите“ итд. Бадју каже да му то личи на пропаганду коју је имала америчка војска за „рат без мртвих“. Али као што „нула мртвих“ значи рат без жртава за западњачке војнике док се они други (Арапи итд.) не броје, исто тако сигурна љубав у ствари „значи да ће ризик бити за друге“ а да ћете ви сачувати свој комфор. Надаље, љубав је угрожена и потцењивањем ком је излаже пропаганда у савременом свету и то подједнако у либертаријанским и у либералним концепцијама. Док прве економишу са страшћу нудећи споразумне сексуалне односе, друге инсистирају на сигурном и „мирном“ животу, третирајући, и једна и друга, љубав као непотребни ризик. Због тога, по Бадјуу, љубав треба поново пронаћи. По ње-

му, љубав је у филозофији тематизована, углавном, између два екстрема: „Са једне стране антиљубавна мизантропска филозофија чији је Шопенхауер лиценцирани представник“, а са друге стране ту је Кјеркегор за кога је љубав у етичком стадијуму „вечни завет окренут апсолуту“. По Бадјуу постоје три основне концепције љубави: прва је романтичарска која се концентрише на екстазу сусрета, друга је комерцијална по којој је љубав уговор, и трећа скептична за коју је љубав илузија. За самог Бадјуа, пак, љубав је процедура истине. Она је конструкција света која полази од разлике, а не од идентитета. У овој тачки, међутим, Бадју се оглађује од Левинаса и објашњава да је његово искуство света које полази од разлике, нешто сасвим друго од Левинасовог искуства разлике као такве. Бадју у Левинасовој концепцији види „последњу освету Једног против Двоје“ и каже: „Овде супротстављам конструкцију искуству.“ За Бадјуа љубав није исконзумирана „у посебном тренутку сусрета после кога се не може вратити у свет“, како је то описано у Вагнеровој опери Тристан и Изолда. Љубав почиње непредвидивим сусретом који јесте Догађај, али се она не може свести само на сусрет, већ се случајни сусрет фиксира изјавом љубави и потом се гради нови свет љубавног пара децентриран од њиховог појединачног егоизма. За Бадјуа „истинска љубав је она која се трајно, а понекад и тешко, одупире препрекама које јој простор, свет и време постављају“. Овакву љубавну борбу Бадју назива „верност“, која је „прелаз са једног ризичног сусрета на једну конструкцију која је чврста толико да изгледа да је била нужна“. Бадју љубав разликује од осталих процедура истине, а у овој књизи се посебно разматрају политика и уметност, које се са љубављу преплићу али је њихова методологија другачија и не треба их бркати. Ипак у духу своје политичке верности, Бадју не може да одоли а да љубав не дефинише као „минимални комунизам“.

Смисао и садржај ове књиге, већ на њеним првим страницама, најбоље је описао сам аутор следе-

ћим кратким и прецизним речима: „Верујем да је овај текст заиста, од почетка до краја, оно што његов наслов говори: похвала љубави једног филозофа који, као Платон којег цитирам, мисли да: Онај који не почиње од љубави, неће никад знати шта је филозофија.“ Јасно је да би ове речи Платона могао да потпише сваки хришћанин, уколико имамо у виду да хришћанска дефиниција Бога гласи: „Бог је љубав“ (1. Јн. 4, 16) и да је самим тим „похвала љубави“ главно дело хришћана. Ипак, за разлику од хришћанске мисли и праксе која (би макар требало да) почиње од љубави, да у љубави ходи и да, на крају, до љубави и стиже, филозофија најчешће од љубави само почиње, да би се успела до неке истине која је вишег реда од саме љубави. Ако дакле свака идеалистичка филозофија, чак и када је религиозна, ипак никада није сасвим компатибилна са хришћанством, како онда ствари стоје са „материјалистичком“ филозофијом љубави Алена Бадјуа, човека који се изјашњава као атеиста и који тврди да је веран идеји комунизма? Да ли је овај текст Алена Бадјуа похвала љубави какву би могао да изговори хришћанин? На ово питање наш одговор је позитиван и могао би да гласи: углавном да. Ако би неко од читалаца на ово питање можда и одговорио са не, ипак се нико неће покајати што је књигу прочитао. Дакле, препоручујемо.

А. Субошић

протојереј-ставрофор
Предраг Пузовић

Прилози за историју Српске Православне Цркве 4

Београд : Православни
богословски факултет
Универзитета, Институт за
теолошка истраживања, 2014
431 стр. ; 21 cm
ISBN 978-86-7405-149-8

У месецу децембру 2014. године, у издању Института за теолошка истраживања Православног богословског факултета, објављена је књига *Прилози са историју Српске Православне Цркве 4*, аутора протојереја-ставрофора Предрага Пузовића. Књига је резултат истраживања у домену историје наше помесне Цркве у претходном раздобљу; четврти је по реду том, методолошки подељен у четири целине.

Прва целина, „Архијереји, свештенство и монаштво Српске Православне Цркве“, доноси десет истраживања о раду Митрополита Павла Ненадовића (на просвећености свештенства и народа; на обнови монашког живота и општежића, и завођењу монашке дисциплине у фрушкогорским манастирима), затим о Темишварском сабору и смрти Митрополита Мојсија Путника; затим о Епископу Доментијану Нишком и улози свештенства у балканским ратовима; о Патријарху Викентију (1950–1958) и Патријарху Герману; и о Епископу шумадијском Сави.

У другом делу књиге, „Образовно-васпитне установе Српске Православне Цркве“, аутор прво уводи читаоца у саму тематику целине уопштеном студијом о богословском образовању код Срба (говори аналитички о богословијама у Сремским Карловцима, Цетињу, Призрену, Београду, Битољу, Бањалуци и Сараје-

ву, Задру, Либертивилу, Крагујевцу, Фочи; о монашкој школи у Раковици и богословској школи у Темишвару; а затим и о високошколским богословским институцијама: Богословском факултету Универзитета у Београду, Источно-православном Богословском факултету Свеучилишта у Загребу, Фочи и Либертивилу; затим о Богословско-катихетском институту при Богословском факултету Српске Православне Цркве у Београду и о Академији Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију у Београду); затим следи подробнији опис историјата богословских школских установа: монашке школе у манастиру Раковици, Задарске богословије, Сарајевске богословије; а онда су аналитички обрађени годишњи извештаји Православног богословског факултета Ректорату Универзитета у Београду (у периоду 1920–1940, и 1947–1952). Следе студије у којима су описани услови у којима је радила Библиотека Богословског факултета између два светска рата, затим Богословског факултета у периоду непосредно после Другог светског рата (1945–1952). Описан је историјат међуфакултетских екуменских симпозијума од 1974. до 1990. године. На крају овог одељка пажња аутора се са Богословског факултета у Београду преусмерава на рад Богословског факултета Светог Василија Острошког у Фочи.

Трећи део, „Епархије Српске Православне Цркве“ доноси две студије у којима проф. Пузовић – користећи узусе историјске методологије – описује у виду најпотпунијег летописа историјат Тимочке епархије (поводом 180-годишњице ове епархије) и Будимљанско-полимске епархије (1947–1956).

У четвртм делу *Прилога*, „Историчари Српске Православне Цркве“, аутор говори о Стевану М. Димитријевићу и Душану Кашићу као историчарима Српске Православне Цркве.

На крају књиге дата је свеобухватна био-блиографија (1980–2014) проф. др Предрага Пузовића.

Како сам аутор у предговору каже, објављена књига је четврта у ни-

зу прилога историји наше помесне Цркве (прва – 1997, Ниш; друга – 2000, Београд; трећа – 2006, Фоча). У овој публикацији су сабрана сва истраживања проф. др Предрага Пузовића у претходном периоду, а урађена су студиозно и марљиво тако да својим обимом показују заинтересованост аутора и за најситније детаље, и могу да инспиришу даља истраживања у оквиру подтема области којима се сам бавио. На тај начин, аутор жели да будућим генерацијама студената, постдипломаца и свим заинтересованим за историју Српске Православне Цркве, пружи основ за даљи рад. Из свих публикованих студија види се самопожртвован рад аутора у архивама, који делује веома напорно, али плод тог рада потврђује стару латинску изреку да је историја – заиста – учитељица живота. Самим тим, дугогодишњи професор на Катедри за историју Цркве Православног богословског факултета Универзитета у Београду, серијом књига, које обухватају студије на разне историјске и савремене теме, показује да повезивање историјских прилика са околностима у којима живимо јесте истинити доказ да Бог делује у историји, те – на тај начин – делује на потоње генерације и инспирише их да посведоче Живог Бога у дешавањима у којима живо учествују или су их сведоци.

Јакоп мр Ивица Чаировић

БЕОГРАД

Нове технологије у образовању

Друга конференција и сајам „Нове технологије у образовању“, одржана је 27. и 28. фебруара 2015. године у Белекспоцентру, у хотелу „Холидеј ин Београд“.

Циљ конференције је било унапређивање квалитета образовања кроз подизање свести о значају употребе информационо-комуникационих технологија у образовању, пружање могућности за стручно усавршавање и повезивање са потенцијалним партнерима из Србије и иностранства. Главне теме догађаја су били примери добре праксе у коришћењу нових технологија у образовању у основним и средњим школама, у високом образовању, као и у инклузивном образовању.

Конференцију су заједнички организовали Британски савет, Амбасада Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије и Привредна комора Србије.

На догађају је учествовало више од 40 компанија из Србије, Велике Британије и региона, које су представиле своје образовне ИКТ производе у оквиру сајамског програма. Учешће на конференцији је било бесплатно, а предавања су држана на српском или енглеском језику са обезбеђеним симултаним преводом.

Извор: Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије / <http://www.mpsn.gov.rs>

ЛОНДОН

Изложба о Јасеновцу

Међународна комисија за истину о Јасеновцу отворила је у Дому Владике Николаја у Лондону изложбу „Анатомија заборавља“, посвећену жртвама хрватских логора за истребљење Срба, Јевреја

и Рома у Јасеновцу и Доњој Градини, саопштила је Комисија.

Изложбу, чији су аутори Вања Смуља и Споменка Кузмановић, припремила је Народна и Универзитетска библиотека Републике Српске поводом 70 година од завршетка Другог светског рата.

Међународна комисија за истину о Јасеновцу је представила и добротворну организацију „Меморијална фондација Јасеновац и Холокауст“ („Jasenovac and Holocaust Memorial Foundation“), која је основана у Великој Британији и која прикупља средства за изградњу меморијалног центра на јасеновачком стратишту у Доњој Градини и истраживање геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ.

Међународна комисија за истину о Јасеновцу (у којој није било представника са територије бивше Југославије), којом је председавао амерички професор Бернард Клајн, утврдила је да је преко 1.400 римокатоличких свештеника и часних сестара мучило и убијало Србе, Јевреје и Рома. Међу жртвама је било преко 700.000 Срба, 23.000 Јевреја и 80.000 Рома, пише у саопштењу Комисије која додаје да је Хрватска била једина земља на свету која је имала логор за истребљење деце – утврђено је да је међу јасеновачким жртвама било 110.000 деце испод 14 година старости.

Отварању изложбе и промоције у Лондону присуствовали су, између осталих, принцеза Катарина, дипломатски кор на челу са амбасадором Србије Огњеном Прибићевићем, представником Војске Србије пуковником Сашом Перовићем, свештенство

православних цркава у Лондону, наставници Лондонског универзитета, представници Британске националне библиотеке и многих српско-британских удружења.

Извор: ТАНЈУГ / Б92

ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

Споменици крајпуташи

Изложба фотографија, која је у уторак 17. фебруара 2015. г. отворена у Музеју у Горњем Милановцу, под називом „Срце у камену“, приказује споменике крајпуташе у рудничко-таковском крају.

Аутор је фото-репортер Саша Савовић који је написао и монографију о споменичком наслеђу, крајпуташима и усамљеним надгробницима овог подручја закључно са 1941. годином, јер после ови споменици нису ни подизани.

Укупно је снимљено 326 споменика ратницима који су подељени у пет периода: Српско-бугарски рат (1885), Српско-турски рат (1876–1878), Први балкански рат, Други балкански рат и Први светски рат.

Како је рекла Делфина Рајић, музејска саветница у Народном музеју у Чачку, овај подухват је „изузетно значајан јер белези прошлости неумитно нестају, а споменик над празним гробом и представља незаборавник потомака на врле претке“.

Отварајући ову изложбу, етнолог из Београда Драгомир Антоњић рекао је да она представља

народно благо, а „овакви споменици су сећање на крај пута они ма чије је име уписано“.

Извор: ТАНЈУГ

РИМ

Нови доктор богословских наука – Ђорђе Н. Петровић

Високе образовне установе Српске Православне Цркве и Ватиканска библиотека допуниле су своје полице још једним важним теолошким докторским радом. На Понтификалном институту за оријенталне студије (Pontificio Istituto Orientale) у Риму, г. Ђорђе Н. Петровић је 29. јануара 2015. године успешно одбранио рад (summa cum laude) на тему „Евхаристијска радост у догматици Аве Јустина Поповића“.

Нови доктор богословских наука је изнео тему радости као неизбежну и потребну у теолошким дисциплинама. По једногласним коментарима Комисије, пре свега ментора Едварда Фаруђија (Edward Farrugia) и председавајућег Комисијом Џејмса Макана (James McCann), као и осталих чланова, Стефана Каприоа (Stefano Caprio) и Германа Маранија (Germano Marani) – рад је оцењен као оригиналан и изазован за будуће теолошке студије.

Поред историје философско-поетских аргумената о томе шта је радост, тема заправо открива смисао кроз питање: „Ко је радост?“ и одговор налази у догађају остваривања богочовечанске стварности – Евхаристије.

Докторски рад на преко 350 страница и 6 поглавља може бити подељен у три главне тематске целине: 1) радост посматра-

на кроз доживљај феномена живота, 2) радост као аспирација – стање и покрет према истинском животу, односно вечном животу, и 3) радост као резултат догађаја богочовечанског сједињења у Евхаристији.

Др Ђорђе Н. Петровић је рођен у Чачку 28. фебруара 1984. године. Основну школу завршио је у Мрчајевцима, родном месту својих родитеља, а потом је завршио Богословију Светог Јована Златоустог у Крагујевцу. Православни богословски факултет Светог Саве у Либертивилу завршио је 2006. године, и наставио постдипломске студије на Теолошком факултету Часног Крста у Бостону и на Универзитету Јејл, те на Понтификалном институту за оријенталне студије. Постдипломске студије је г. Петровић крајем јануара 2015. г. заокружио успешном одбраном доктората.

БЕОГРАД

Војин Калинић докторирао на Факултету политичких наука

Господин Војин Калинић је на Факултету политичких наука у Београду успешно – с десетком и похвалама – одбранио своју докторску тезу на тему „Културни препород Срба у северној Далмацији од 1848. до 1914. године“.

Одбрана рада је одржана 26. децембра 2014. г. пред комисијом коју су сачињавали, поред ментора проф. др Љубинке Трговчевић-Митровић, проф. др Бранимир Стојковић (ФПН) и научна сарадница Института за новију историју Србије др Бранка Прпа.

Војин Калинић је рођен 1980. г. у Кутини (Епархија загребачко-љубљанска), где му је отац

био парох. Богословију Светог Саве је завршио 1999. г., а Богословски факултет у Београду 2006. г. На Факултету политичких наука успешно је 2009. г. одбранио магистарску тезу о Епископу далматинском Никодиму Милашу (објавила ју је исте године Издавачка установа Епархије далматинске „Истина“, под насловом *Дойринос Никодима Милаша културном препороду Срба у Далмацији*), да би докторске студије уписао на истом факултету 2009. г. – смер културологија.

Докторат се бави културном, а донекле и политичком историјом Срба у Далмацији у наведеном периоду.

БЕОГРАД

Шести фестивал фолклора Срба са западне стране Дрине

У Београду ће се 23. и 24. маја 2015. године одржати Шести фестивал фолклора Срба са западне стране Дрине под називом: „Шири ми се моје коло мало“ у организацији КУД-а „Крајина“, у склопу културних манифестација које подржавају Влада Републике Србије, Министарство за културу и Канцеларија за дијаспору, Секретаријат за културу града Београда, Комесаријат за избеглице и град Београд. Више информација доступно је на веб-сајту КУД-а „Крајина“ – www.kudkrajina.org.rs. ■■

БЕЧ

Библијске песме

У оквиру Духовних разговора у организацији Културно-образовног друштва „Просвета“ у Бечу, Епископ аустријско-швајцарски Г. Андреј је у суботу 10. јануара 2015. године, у препуној сали ЦО Светог Саве, одржао предавање на тему „Библијске песме“.

Владика Андреј је напоменуо да је изабрао тему библијских песама јер она може да повеже просвету, веру и духовни и културни живот Срба. Ова тема, како је рекао, има два концепта: живот у Христу и живот у просвећености.

Преко библијских песама Бог открива Своју тајанствену намеру благодатног рођења по телу, а у библијским песмама, у псалмима и у химнама (Еф. 5, 19 и Кол. 3, 16) изражено је све оно у шта Црква верује, нагласио је Епископ Андреј. У својој презентацији, Владика Андреј је подсетио да према Светом Писму Старог и Новог Завета постоје три врсте химнографије, које управо сачињавају псалми, стиховске песме духовне (оде) и химне.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

КАИРО

Исламисти одрубili главе 21 Копту

Исламска држава објавила је 15. фебруара видео-снимак на којем је приказано како исламисти одрубљују главе египатским

хришћанима отетим у Либији. На снимку се види група од 21 египатског хришћанина обучених у наранџаста одела, којима су потом одрубљене главе, јавио је Ројтерс.

Званични Каиро је саопштио да су екстремисти, који тврде да су лојални Исламској држави, објавили видео-снимак истовременог одрубљивања главе десеторици мушкараца, наводно египатских Копта. Снимак је објављен на веб-сајтовима које користе цихадисти, а његови творци се представљају као „Исламска држава – провинција Триполи“.

Агенција Асошијетед прес навела је да није могла независно да провери да ли је снимак аутентичан. На њему се види најмање десет мушкараца у наранџастим комбинезонима, какве су носили ранији таоци Исламске државе које је она погубила.

Таоци су приказани како клече на некој плажи а руке су им везане иза леђа. Иза сваког од њих стајао је по један маскирани убица, а један од њих, обучен другачије од осталих, обратио се камери на енглеском језику са америчким нагласком:

„Свима вама крсташима: бићете безбедни само у вашим жељама, посебно ако се борите против свих нас. Према томе, и ми ћемо се борити против свих вас. Кунемо се Алахом да ћемо вашу крв помешати са морем у којем сте сакрили тело шеика Осаме бин Ладена.“

Таоци су потом положени на песак са лицем надоле и брзо им је одрубљена глава. Екстремиста који је говорио пре егзекуције показао је прстом ка северу и казао: „С дозволом Алаха, има да освојимо Рим.“ Исламски екстремисти у Либији су недељама држали

21 египатског Копта као таоце, претећи да ће их побити.

Влада Египта је после објављивања видео-снимка прогласила седмодневну жалост а председник државе Абдел Фатах ел Сиси сазвао је ванредну седницу Одбора за националну безбедност на којем ће се разматрати одговор на погубљење. Ел Сиси је изјавио саучешће „жртвама тероризма“, наводи се у саопштењу председништва Египта.

Извор: ТАНЈУГ / Б92

ПОЉСКА

Мршављење по дијетама светих

Редови Римокатоличке цркве у Пољској, након летовања за ослобађање од стреса понудили су сада Пољацима нови хит – курсеве мршављења у манастиру уз пост по специјалним дијетама светаца.

Скидање вишка килограма у манастиру посебно је популарно међу Пољацима у време поста пред Васкрс и већ сада у неким манастирима више нема места иако похвални коментари задовољних верника, најчешће са поруком „смршао сам толико и толико килограма без муке и осећам се супер“, маме све већи број верника незадовољних килажом.

„Слободна места имамо само за класична окупљања пред Васкрс. За дијету Свете Хилдегарде већ месец дана унапред сва места су резервисана“, казао је пољском листу *Метро* Јакоб Литва из бенедиктинског манастира у Кракову.

Пост, односно дијета Свете Хилдегарде базирана је на пециву и тестенинама а највећи конкурент јој је дијета Светог пророка Данила. „Током поста Светог Данила једемо само оно што и библијски Данило, дакле воће и поврће“, казао је свештеник Пјотр из реда Мисионара свете породице из Познања.

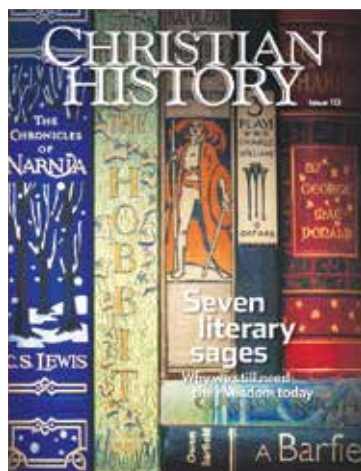
Пољаци уз добру вољу да смршају у манастир морају да понеку велику шољу за биљне чајеve, термофор, спортску одећу за вежбање и Свето Писмо, а пољском

листу монаси нису одговорили да ли на мршављење код њих могу да дођу и атеисти.

Римокатолички редови у Пољској, где се 98 одсто становника изјашњава као верујући, настоје да држе корак са временом и мршављење по дијетама светих није њихов први успешан бизнис план. Веома популарни су дочеци Нове године у манастирима а такође већ годинама летовања у тишини манастира, медитацији, без компјутера и мобилних телефона која су калуђери широм Пољске понудили свима уморнима од стреса урбаног живота, па и атеистима.

Извор: БЕТА / Б92

САД Седам књижевних мудраца

Институт за хришћанску историју је објавио нови број часописа *Хришћанска историја*. Цео 113. број часописа посвећен је британским ауторима и начину на који су њих седморо поново пробудили машту хришћана. Посвећена је пажња следећим ауторима: Џорџу Макдоналду (1824–1905), Г. К. Честертону (1874–1936), Џ. Р. Р. Толкину (1892–1973), К. С. Луису (1898–1963), Дороти Ли Сејерс (1893–1957), Чарлсу Вилијамсу (1886–1945) и Овену Барфилду (1898–1997).

Амерички професор Клајд Килби је 1964. године посетио Толкина у Оксфорду и био је толико надахнут да је 1965. године на Колеџу Витон основао истраживачки центар посвећен овим ауторима. Да-

нас овај центар носи име Мариона И. Вејда и овај број часописа је објављен и поводом обележавања педесетогодишњице постојања тог јединственог истраживачког центра.

У уводу часописа можемо прочитати да су поменутих седам британских аутора у својим делима „исказивали своје виђење за друштво у областима као што су економија, образовање и животна окружење; виђење хришћанске књижевности у односу према доброти и пожртвовању; виђење за следовање у сликама љубави у заједници... Милиони људи читају њихове књиге и бивају надахнути, Божијом благодаћу, да стварају уметничка дела, да чине добра дела, да трагају за истином.“

Часопис се може бесплатно читати или преузети са странице Института: <https://www.christianhistoryinstitute.org/magazine/issue/seven-british-sages/>.

ГРЧКА Апликација Света Гора

Света Гора сада има своју апликацију за паметне телефоне. Корисници паметних телефона могу инсталирати ову бесплатну апликацију која ће их подсетити на то када су верски празници, када се пости, али ту они могу прочитати и бројне информације о манастирима на Светој Гори.

У оквиру апликације је и стари календар, који се користи на Светој Гори, али и нови календар. Такође су представљени и сви православни празници, затим ту су житија светих, цитати Светих Отаца и многе друге корисне информације. Корисници могу,

по жељи, добијати и свакодневна обавештења о празницима.

Аутор апликације је компанија AST SA из Солуна а апликација је настала са циљем да се посетиоцима Свете Горе, којих годишње има око 300 000, олакша сналажење. Податке за креирање апликације су пружили оци манастира Пантократор али под условом да апликација буде бесплатна.

Директор компаније која је направила апликацију је рекао да се идеја за апликацију јавила када су запослени у тој компанији, који су иначе чести посетиоци Свете Горе, увидели да је тешко доћи до информација у вези са манастирима, као на пример када је време посете или где се може изнајмити аутомобил. У плану је израда апликације на словенским језицима будући да је велики број посетилаца на Светој Гори управо са тог говорног подручја.

Апликација је доступна и за IOS и за Андроид уређаје под називом *Ημερολόγιο Αγίου Όρους*.

САД Музеј Светог Писма

У Вашингтону, главном граду Сједињених Америчких Држава у току је изградња Музеја Светог Писма вредног 50 милиона долара, чија ће укупна површина бити око 40 000 квадратних метара. Удружење „Музеј Светог Писма“ поседује збирку изузетно вредних и скувих докумената а у музеју ће бити изложено око 40 хиљада предмета. Отварање музеја је планирано за 2017. годину а посетиоци ће имати прилику да истражују историју, причу и утицај Светог Писма. Музеј Светог Писма ће бити искуство без премца и у поставкама планираним у њему биће коришћена најмодернија технологија. Музеј ће премостити време, простор и културе и имаће три сталне поставке али и простор за привремене изложбе.

Више информација доступно је на вебсајту музеја – <http://www.museumofthebible.org>.

Верска служба у Војсци Србије

Епископ шумадијски Јован састао се 4. фебруара 2015. са министром одбране Братиславом Гашићем са којим је разговарао о актуелним питањима примене и развоја верске службе у Војсци Србије.

Министар Гашић потврдио је Епископу Јовану да је задовољан функционисањем верске службе и да присуство војних свештеника, односно верских службеника, у јединицама Војске Србије има позитиван ефекат. Саговорници су се сагласили да верска служба доприноси јачању духовних и моралних вредности припадника војске.

Првом састанку министра одбране са Владиком Јованом, који је недавно именован за војног епископа СПЦ, присуствовао је и главни војни свештеник у Војсци Србије капетан Слађан Влајић.

У РУСИЈИ

Лечење Владике Јована

На позив Патријарха московског и све Русије Г. Кирила, 8. фебруара 2015. у Москву је допутовао Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован (Вранишковски) ради лечења.

На аеродрому „Шереметјево“ Архиепископа Јована су дочекали заменик председника Одељења спољних црквених односа Московске Патријаршије протојереј Николај

У ШАМБЕЗИЈУ

Друго заседање Специјалне међуправославне комисије

У Православном центру Цариградске Патријаршије у Шамбезију код Женева је 16. фебруара 2015. године почело друго заседање Специјалне међуправославне комисије за припрему Свеправославног Сабора.

Српску Православну Цркву на овом заседању представљају Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије и Преосвећени Епископ бачки др Иринеј. У пратњи се налази протојереј Гајо Гајић. Ова комисија, основана на основу одлуке Сабрања поглавара Помесних Православних Цркава одржаног у Цариграду од 6. до 9. марта 2014. године, продужава рад на редиговању нацрта докумената за Свети и Велики Сабор Православне Цркве започет на њеном првом заседању од 30. септембра до 3. октобра 2014. године.

Балашов и сарадник Секретаријата овог одељења А. Ј. Хошев. Протојереј Николај је поздравио Владику Јована и изразио радост поводом ослобођења Архиепископа из затвора. У пратњи Архиепископа Јована налазе се старешина Подворја Руске Православне Цркве у Софији Архимандрит Филип (Васиљцев) и мајка гђа Вранишковска.

Истог дана Владика је допутовао у Новодевички манастир, у којем ће, по благослову Патријарха Кирила, боравити и лечити се. Епископ моравички Антоније, викар Патријарха Српског, у име Патријарха српског Иринеја, 10. фебруара је посетио Владику Јована у Петрограду.

На празник Св. Три Јерарха, 12. фебруара, Архиепископ Јован је начествовао Св. Арх. Литургијом у Новодевичком манастиру Вакрсења Христовог. Истог дана у вечерњим часовима Владику Јована је посетио Митрополит црногорско-приморски Амфилохије.

Извор: Православна

Охридска Архиепископија

У РУДОВЦИМА

Два века Другог српског устанка

У Недељу о блудном сину, 8. фебруара 2015, Епископ шумадијски Јован служио је Св. Арх. Литургију у Храму Вазнесења Господњег у Рудовцима уз саслужење главног

војног свештеника капетана Слађана Влајића и свештенства Колубарско-посавског намесништва. Повод овом молитвеном сабрању била је прослава двестоте годишњице Другог српског устанка, коме су претходили састанци народних вођа у селу Рудовци, у пивници попа Ранка Митровића на Милићевом брду. Овом приликом Епископ шумадијски освештао је мозаике на порталима храма и одслужио парастос попу Ранку и устаницима Другог српског устанка (1815). Владика Јован одликовао је пароха рудовачког јереја Родољуба Војиновића правом ношења црвеног појаса.

Потом су присутни погледали изложбену поставку у Спомен-кући попа Ранка у порти рудовачког храма. Наставак свечаности је уследио у Центру за културу „Рудовци“, где је пред препуном салом проф. др Чедомир Антић одржао предавање на тему „Састанци у Рудовцима и Други српски устанак“.

Извор: Епархија шумадијска

У МОСКВИ

У Подворју Српске Патријаршије

Епископ зворничко-тузлански Хризостом, у пратњи јереја Милоша Зекановића, пароха зворничког, посетио је од 9. до 13. фебруара 2015. Москву. На дан успомене Св. Три Јерарха Владика Хризостом је,

ЛИВАДИЦЕ Злочин без казне

У Цркви Св. преподобномученице Параскеве у Лапљем Селу 16. фебруара је служен парастос путницима страдалим у нападу на аутобусе „Нишекспреса“ 16. фебруара 2001. г. у месту Ливадице. Парастос су благословом Епископа рашко-призренског Теодосија служили свештеници јереј Бојан Крстић, парох лапљеселски, јереј Никола Драгићевић, парох косовопољски, и јереј Бранислав Секулић, парох грачанички. За дванаест путника, међу којима је и једно двогодишње дете, правде нема ни после 14 година, а чланови њихових породица изгубили су сваку наду да ће злочинци одговорати за овај монструозни чин.

Извор: Епархија рашко-призренска

уз саслужење Епископа моравичког Антонија, началствовао Св. Арх. Литургију у Подворју Српске Патријаршије у Москви. У склопу ове посјете Преосвећени Владика је посјетио Светосергијевску лавру у Московској области, где се поклонии моштима Св. Сергија и сусрео са ректором Московске духовне академије Архиепископом Евгенијем.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У БУЈАНОВЦУ

Освећење богослужбеног простора у бази „Југ“

У просторијама 41. пешадијског батаљона Четврте бригаде Копнене војске, у бази „Југ“ код Бујановца, 10. фебруара 2015, на празник Св. Јефрема Сирина, освећен је богослужбени простор посвећен Св. краљу Стефану Дечанском.

Свету Арх. Литургију и освећење богослужбеног простора је служио Епископ врањски Пахомије а саслуживали су му главни војни свештеник ВС капетан Слађан Влајић и свештеник из 1. бригаде Копнене војске капетан Ђорђе Стојисављевић са својим помоћницима.

Освећењу богослужбеног простора присуствовали су командант 4.бригаде Копнене војске бригадни генерал Зоран Лубура, представни-

ци Команде Копнене војске и бројни припадници јединица размештених у бази „Југ“.

У НОВОМ САДУ

Слава Алмашког храма

Престони празник Алмашког храма у Новом Саду – Света Три Јерарха, прослављен је 12. фебруара 2015. године.

Светом Арх. Литургијом начелствовао је Епископ новосадски Иринеј, уз саслужење: протојереј-ставрофор Ратка Гуњића, пензионисаног пароха новосадског, Миливоја Мијатова, архијерејског намесника новосадског првог и настојатеља Алмашког храма, Недељка Зубовића, пароха при овом храму, и других.

У беседи упућеној вернима након прочитаног јеванђељског одељка, Владика Иринеј је говорио о три велика учитеља Цркве Христове који су живели у 4. веку – светитељима Василију Великом, Григорију Богослову и Јовану Златоустом, који се у православним земљама са грчком културом, грчким језиком, прослављају не само у храмовима, већ и у школама, установама, као покровитељи просвете.

Извор: Информативна служба

Епархије бачке

У БЕОГРАДУ

Прослава Св. Три Јерарха

На празник Св. Три Јерарха, Епископ топлички Арсеније служио је Св. Арх. Литургију у београдском Храму Св. Марка. Света Три Јерарха су крсна слава Удружења београдских металаца. Металци су

своју славу прославили у Храму Св. Марка. Из храма се Владика Арсеније упутио у Радио Београд где је преломио славски колач Хора РТС-а, чувеног српског хора којим руководи маестро Бојан Суђић.

У КАРЛОВЦУ

Крсна слава

На празник Св. великомученика Трифуна, 14. фебруара 2015, Евхаристијским сабрањем у Саборном храму у Карловцу начелствовао је Митрополит загребачко-љубљански Порфирије уз саслужење П. Г. епископа: далматинског Фотија, средњоевропског Сергија и горњокарловачког Герасима.

Саслуживали су протојереј-ставрофор др Милош Весин, парох јужночкашки, јереји: Горан Славнић, парох плашчански, Саша Умићевић, парох петрињски, и Жељко Видаковић, парох коларићки, као и ђакони Драган и Зоран Радић из Митрополије загребачко-љубљанске и Миленко Лошић из Епархије далматинске.

На крају Литургије, служашчим епископима, свештенству и вјерном народу обратио се Високопреосвећени Митрополит Порфирије честитаваши домаћину, Епископу Герасиму, крсну славу. Прослави су присуствовали и др Милета Радојевић, директор Управе за сарадњу са Црквама и вјерским заједницама у Влади Србије, као и његов помоћник др Томислав Бранковић.

Извор: Епархија горњокарловачка

У ЗАГРЕБУ

Посета на високом нивоу

Празник Сретења Господњег ове године је свечано прослављен Св. Арх. Литургијом у Саборном Свето-преображенском храму на Прера-

довићевом тргу у Загребу. Евхаристијским сабрањем началствовао је Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије уз саслуживање П. Г. епископа: далматинског Фотија, горњокарловачког Герасима и славонског Јована. Овогодишња прослава празника Сретења Господњег и националног Дана државности Србије обиљежена је посјетом председника Владе Србије Александра Вучића.

Архијереји су премијера дочекали пред Саборним храмом у присуству свештенства, великог броја вјерника загребачке парохије, ученика и наставника Српске православне опште гимназије и бројних новинарских екипа. Литургији су присуствовали и Милорад Пуповац, председник СНВ, Боса Продановић, отправник послова Амбасаде Србије у Загребу, и други.

Окупљеном сабрању обратио се Митрополит Порфирије истичући значај празника, новог и преславног чуда које се данас извршава, и радост што га прослављамо окупљени у Литургијском сабрању у коме је учествовао премијер Вучић који се такође обратио окупљенима након Литургије.

По Литургији приређен је тридесетоминутни састанак председника Владе Србије са архијерејима и високим званицама у просторијама Митрополије у Загребу, након чега су се премијер Вучић и Митрополит Порфирије упутили на свечаност поводом инаугурације нове председнице Хрватске.

Извор: Митрополија загребачко-љубљанска

У БЕЧУ

Сретење Господње

На дан Сретења Господњег, Епископ аустријско-швајцарски Андреј

служио је Св. Арх. Литургију у Храму Васкрсења Христовог у другом бечком округу. Саслуживали су старшина храма Драго Вујић, свештеници Драган Бирташевић и Ђорђе Пантелић, јеромонах Клеопа, сабрат манастира Крушедол на Фрушкој гори и наставник Богословије Св. Арсенија Сремца, војни свештеник из Србије Горан Сандић и ђакон Филип Милуновић. Храм је био испуњен верним народом. За време малог входа, Епископ Андреј је наградио вишегодишњи труд оца Драга Вујића протојерејским чином.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

У МАНАСТИРУ КЛИСИНА

Слава свештене обитељи

Служењем вечерњег са петохљебницом у навечерје празника, као и Св. Арх. Литургијом на дан празника, у Светомаринском манастиру Клисини молитвено је обиљежен празник Сретења Господњег, слава ове свештене обитељи.

Светом Литургијом началствовао је Епископ средњоевропски Сергије, а саслуживао је Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, као и свештеномонаштво Епархије: Архимандрит Серафим, настојатељ манастира Рмањ; игуман Василије, настојатељ манастира Клисина; протојереј-ставрофор Петар Миловац, парох оштролучки; јеромонах Теофил, намјесник манастира Глоговац; јереј Невен Маринковић, парох старомајдански, као и протођакон Никола Перковић из Босанског Петровца.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У БЕРАНАМА

Сретењска академија

У организацији Друштва српских домаћина из Београда, под покровитељством Амбасаде Србије у Подгорици, на Сретње, 15. фебруара, у

Центру за културу у Беранама организована је Свечана академија поводом Дана државности Србије.

Након протоколарног дијела, уприличен је богат културно-умјетнички програм. Поздрављајући скуп Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије је истакао како „дубљи поглед на државност Србије баца свјетлост и на државност Црне Горе, које се у много чему стапају“. Сличну визију државе је, по његовим ријечима, имао и Петар Други Петровић Његош.

Гостима свечане академије кратко се обратио и председник Српског националног савјета др Момчило Вуксановић, који је био суорганизатор обиљежавања Дана државности Србије.

Свечаности у Беранама присуствовали су бројни грађани Берана, међу којима и председник Скупштине општине Беране Горан Киковић.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

ШАБАЦ

Српско народно Јеванђеље

На Сретење Господње у Шабачком позоришту представљена је књига Епископа шабачког Лаврентија *Српско народно Јеванђеље*.

Пред препуном салом позоришта о аутору и значају књиге говорио је протођакон Љубомир Ранковић описујући животни пут Епископа шабачког. Још као његов ученик у богословији, присећа се како је на часовима српског језика Владика Лаврентије емотивно читао народне епске песме, напомињући њихов значај за очување вере поробљеног српског народа. „У својим књигама *Трајкови у ђеску* и *Руковети са њиве Господње* Владика је показао велики књижевни дар, који је остао запостављен због труда на њиви Господњој.“

Ово духовно књижевно вече посвећено епској поезији песмом и гуслама улепшао је Анастасије Радовић, који је због ове вечери посвећеној епској поезији допутовао из Подгорице. За ову прилику, са благословом Владике Лаврентија, присутнима је подељено преко пет стотина примерака књиге *Српско*

ОСИЈЕК

Представљена књига *Недеље посног и цветног триода*

У присуству Епископа осјечко-пољског и барањског Лукијана, свештенства и бројних Осјечана, у парохијској црквеној сали у Осјеку представљена је, 21. фебруара 2015, књига *Недеље посног и цветног триода* аутора протојереја-ставрофора Душана Колунџића, умировљеног

пароха из Бијелог Брда. Књигу су представили протојереј-ставрофор Предраг Азап, парох винковачки и њен издавач, и аутор прота Душан Колунџић. Прота Азап је у свом обраћању рекао да ова књига обухвата сва подручја теолошког и практичног приступа богослужењима Православне Цркве, с нагласком на недеље посног и цветног триода. Аутор књиге има намеру да нас оспособи свом „Божијом опремом“ и тако сваком вернику помогне у бољем разумевању богослужења, рекао је прота Азап.

Прота Душан је изнео неке сегменте из саме књиге, говорећи присутнима о посту и Св. Литургији. Захвалност на овој књижевној вечери изказао је и на крају осјечки парох протојереј-ставрофор Ратомир Петровић.

Протојереј-ставрофор Предраг Азап

народно Јеванђеље као уздарје њиховог Епископа.

Извор: сцп.срб

У ОРАШЦУ

Сретење Господње и Дан државности

Празник Сретење Господње – Дан државности Републике Србије је и ове године свечано прослављен у Орашцу, одакле је пре више од два века почео устанак српског народа и стварање српске државности. Прослава је отпочела Св. Арх. Литургијом коју је служио Епископ шумадијски Јован.

На крају Свете Литургије Владика Јован је преломио славски колач, а потом са свештенством одржао помен у Марићевића јарузи, за покој душа свих устаника који су својим животима платили слободу српског народа.

По одржаном помену, отпочео је свечани програм извођењем химне

„Боже правде“ и полагањем венаца на спомен-обележју.

Извор: Епархија шумадијска

ВИСОКИ ДЕЧАНИ

Петер Хандке у посети

Познати аустријски писац боравио је 16. и 17. фебруара и са супругом Софијом и тројицом пријатеља у Високим Дечанима. Претходно је обишао Ораховац и Велику Хочу. О њиховој посети овим метохијским селима можете прочитати текст Оливере Радић из Ораховца: <http://www.pravoslavie.ru/srpska/77330.htm>

У ФИНИКСУ

На Институту Св. Севастијана и Мардарија

Епископ западноамерички Максим и Српска православна црква

Светог Саве у Финиксу, у Аризони, домаћини су овогодишњег црквеног Православног института Светих Севастијана и Мардарија, који се одржава у сарадњи са свештеничким братством Српске Православне Цркве.

Он је званично почео у понедељак 16. фебруара 2015. г. регистрацијом, после чега је служена вечерња. У наставку је Епископ новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин одржао уводну реч и поздрав. У уторак је цео дан био испуњен заседањима. После вечерње службе умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије (Јевтић) одржао је предавање на тему „Есхата у нашем свакодневном животу“.

На крају другог дана заседања, у среду 18. фебруара, одржано је представљање књиге *Хришћанско наслеђе Косова и Метохије*, после чега је уследила отворена дискусија о књизи.

Извор: serborth.org

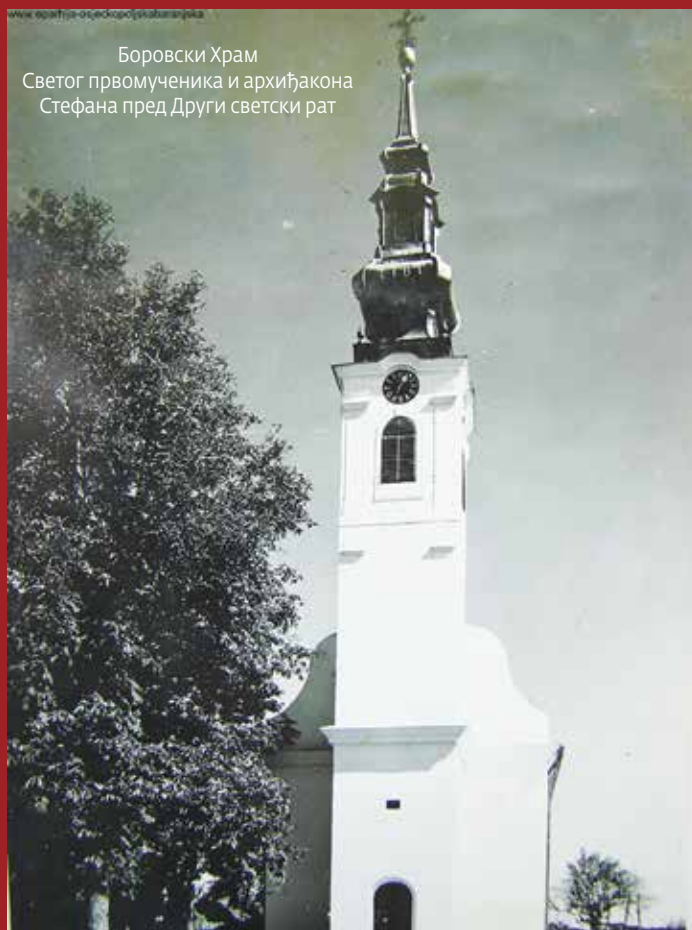
У РОГАТИЦИ

Смотра фолклора

КУД „Преподобна Мати Ангелина“ из Лесковца, са благословом Епископа нишког др Јована, гостовало је на смотри фолклорних група у Рогатици у Републици Српској, поводом смотре фолклорних друштава из Србије и Републике Српске и славе КУД-а „Сретење“ из Рогатице. КУД Преподобна Мати Ангелина настало је пре неколико месеци залагањем свештеника Ђорђа Љубинковића пароха лесковачког, а на смотри је било једини представник са југа Србије и оправдало труд свог кореографа Братислава Стојковића.

Јереј Мирослав Јовановић

Апел за помоћ у генералној обнови боровског храма

С благословом Епископа осјечкопољског и барањског Г. Лукијана, Српска православна црквена општина Борово позива све богољубиве хришћане, као и све људе добре воље, да помогну генералну обнову Храма Светог првомученика и архиђакона Стефана у Борову.

Изградња боровског светог храма завршена је 1764. године. Дакле, пре 250 година. Кроз своју бурну историју храм је претрпео многа страдања и оштећења, највише за време Другог светског рата, када је више пута гранатиран, у потпуности опљачкан и девастиран.

Такође, кроз историју, храм је и више пута обнављан, последњи пут 1997. године. Данас је, међутим, један од највећих проблема оштећеност носивих греда кровне конструкције, што угрожава и саму постојаност храма. Такође, присутна је и велика влага у зидовима због деценијског таложења хумуса око самог храма, што је и

узроковало „вештачку“ влагу у зидовима храма.

У првој фази обнове храма планирана је санација постојећег кровишта као и потпуна реконструкција црквеног торња са звоником, што подразумева и подизање торња на првобитну висину, каква је била до рушења торња за време Другог светског рата.

У следећим фазама планирано је исушивање влаге, нивелација земљишта, уређење целокупне фасаде, измена столарије, као и уређење унутрашњости храма: израда новог иконостаса, тренова и певница, а напослетку и уређење црквене порте.

Радови ће се изводити у складу са пројектном документацијом Архитектонског уреда Таблинум из Загреба, уз стручни надзор Управе за заштиту културне баштине, Конзерваторског одељења у Вуковару.

Молимо све људе добре воље да својим прилогом помогну обнову боровског светог храма, те да се ово богоугодно

дело започне и заврши у славу Тројединога Бога и Његовог угодника Светог Стефана, а свима нама да буде на духовну радост и спасење, обнову и очување Цркве у Борову као и пуноће наше Свете Цркве Православне.

Обнављајући храм, обнављамо и себе!

Број рачуна на који можете донаирати средства:

HYPO ALPE-ADRIA-BANK d. d.
Ul. Slavonske Avenije 6, 10 000
Zagreb

Matični broj jedinstvene banke: 1198947

Žiro-račun: 2500009–
1102035033

IBAN: HR20 2500 0091 1020
3503 3

SWIFT code BIC: HAABHR22